

Стрімко, легко, захопливо! Владислав Івченко кидає історії художній виклик.
Павло Вольвач, письменник, журналіст

Владислав Івченко

ХИМЕРИ ДИКОГО ПОДЛЯ

Січові козаки, геймер та неопізнаний літальний дракон

КОНЦЕ
СЕРІЇ
ДІАЛОГІ
З
ВІСЬМЬМА
СЕРІЯМИ

Владислав Івченко
Химери Дикого поля

**III премія Міжнародного літературного конкурсу романів,
кіносценаріїв, п'єс, пісенної лірики та творів для дітей
«КОРОНАЦІЯ СЛОВА»**

«Коронація слова» створює для вас нову хвилю української літератури – яскраву, різножанрову, захопливу, – яка є дзеркалом сьогодення і скарбом для майбутніх поколінь.

Тетяна та Юрій Логуші, засновники проекту

Міжнародний літературний конкурс романів, кіносценаріїв, п'єс, пісенної лірики та творів для дітей «Коронація слова» був заснований за підтримки брэнда найпопулярнішого українського шоколаду «Корона». Головна мета конкурсу – сприяння розвитку новітньої української культури.

Література, кіно, театр і пісня обрані не випадково, адже саме ці жанри є стратегічними жанрами культури, що формують і визначають зрілість нації.

Метою конкурсу та його завданням є пошук нових імен, видання найкращих романів, стимулювання й підтримка сучасного літературного процесу, кіно й театру і як наслідок – наповнення українського ринку повнокровною конкурентоспроможною літературою, а кіно й театру – якісними українськими фільмами й п'єсами.

koronatsiya.com

Передмова

Передчуття поганих земель, або Доктор Краснодар Горностаєв «Індіана» Джонс-наймолодший

З «маслітом» справа приблизно така, як і з верлібром. Принаймні в мене. Бо завжди смішили спрощені оцінки-стереотипи: верлібр – це апріорі талановито, а що вже просунуто, то й до Сен-Жон Перса не ходи. Як і протилежний підхід, не менш смішний, що ототожнює вільний вірш із банальною відсутністю поетичної іскри, ну й, відповідно, з тоскою зеленою. На такому тлі мене більш влаштовує фраза відомого кінематографічного персонажа, мовляв, «к людям помягше, а на вопрос – поширше». А ще відлунюють у пам'яті серйозні слова Вінграновського стосовно того, що для художності важить не стільки «про що», скільки «як». Ну і «хто», звісно.

Це зайвий раз доводить Владислав Івченко (з котрим я, до речі, не знайомий) і його роман «Химери Дикого поля», відкритий мною з початковим здивуванням, чимраз більшою цікавістю та приємним посмаком. Так, жанр є жанр, і в його межах важко створити якусь нову високочолу нетлінність, але автор і не обіцяв. Він просто сів і написав карколомний детектив з відступами у віртуальну історію і потенційне краєзнавство, присмачивши все це ненатурними елементами фентезі. Взагалі, ненатурність – чи не ключова ознака івченківського стилю. Під час читання мене не полишало відчуття подорожі, та не простої, а човном по ріці (певно, по ріці Снів, як у романі), ну ще, може, повітрям, на якійсь Сесні-172 «Скайхоук», як у Матіаса Руста, але теж стрімко, легко й захопливо, із сюжетними виразами-закрутами, що лишень додають драйву...

Ще характерна штука. Піняві хмари фантазії, аж під стратосферу, коли розкручується сюжетна напруга, переставляються місцями

епохи й персоналії, автор гармонійно збалансовує із предметною реальністю, яка прописується скупю, але точно, випукло, ніби заклепка на фюзеляжі літака чи разовий стаканчик у забігайлівці на Дарниці, прокреслюється живим мовленням персонажів, побрязкує абрєвіатурами, всілякими там РПГ-7, що відгонять тхом зброярської змазки. Хочеться й собі пофантазувати: український кінематограф обов'язково спроможеться екранізувати «Химер Дикого поля», створивши фільм або цілий пригодницький серіал. Паралельно взявши в роботу багато інших сучасних вітчизняних творів, серед яких є просто блискучі речі, штибу «Дефіляди в Москві» Кожелянка або «Чигиринського сотника» Кононовича.

До речі, недавно Кожелянкова «Українська книга мертвих», писана в 2000-му, сипнула мені трохи холодку поза плечі: другий рік україно-російської війни, армія притиснута до Карпат, вигоріла земля, зрізані гранатами дерева і закривавлені трупи, операція Генштабу Українського Війська проти сепаратистів під назвою «Весна неминуча»...

Не знаю, чи визирає Кожелянко з-поза Івченкового плеча. Не в сенсі взірця чи об'єкту запозичень, зрозуміло, а як один із можливих напрямків. Хоча б у плані водіння хорооводів з історією. Бо Владислав Івченко, може й несамохить, теж кидає історії художній виклик. І прозирання в майбутнє («Химери Дикого поля» писані ще до перемоги ЄвроМайдану) теж не забарюється: «Небесна Січ», російські найманці з Орла, ФСБ, «територія між Україною й Росією, яка нікому не належить». І навіть «реконструктор» (!) присутній. А ще – купа іншої всячини, розбиратися в якій і розплутувати (разом із читачем) належить головним героям – Краснодарові Горностаєву та його вірній подрузі-шефіні Понамці Хаос. Виходячи з власного досвіду, гадаю, читач не нудьгуватиме. Потенційний глядач теж зручно вмощується перед потенційним екраном.

Павло Вольвач

Розділ 1

Знайти Іллю

Мене звати Краснодар Горностаєв. Здивувалися? Всі дивуються, коли чують уперше. Ще нехай Горностаєв, але Краснодар! Цікаво, чи міг бути Ставрополь або Ростов? Таганрог Горностаєв – теж непогано. Мабуть, мій тато, а це він наполіг на такому імені, любив географію, а може, мав якийсь приємний спогад про Краснодар. Не знаю і спитати не можу, бо батько пішов з родини, коли мені ще не було року, і потім так загубився у житті, що я досі не знаю про його подальшу долю. Мама залишилася, але коли мені було вісім років, її збив автобус. Мене узяли дід та його друга дружина. З ними я й зростав. Закінчив школу, вступив до інституту по квоті для сиріт, потім сів на вісім років за вбивство. Не хочу про це багато балакати, просто скажу, що відсидів увесь термін, зробив висновки і став на шлях виправлення. Можливо б, на ньому і не затримався, бо ж коли я вийшов з колонії і повернувся до рідного міста, тут мене ніхто не чекав. Дід помер, його дружина успадкувала квартиру, продала її і поїхала доживати до доньки у Сімферополь. Я не мав де жити, мене не брали на роботу, тож мусив украсти щось чи пограбувати когось і повернутися за ґрати. Але я не хотів повертатися. Я хотів жити чесно, працювати і спробувати витратити на щось путнє хоча б ту частину життя, яка залишалася.

І тут мені пощастило. Один знайомий по колонії підказав мені звернутися до детективної агенції «Хаос» в Оклункові. Знову здивувалися? Детективна агенція «Хаос»? Що за фігня? Агенція була названа на честь її засновниці і директора – Понамки Хаос. Вже втретє здивувалися? Просто у неї важкозрозуміла суміш крові різних народів, з якої вплигло грецьке прізвище і, начебто, болгарське ім'я. При цьому вона білявка, три роки працювала у міліції, займалася купою різних видів спорту, а зараз зупинилася на боксі,

якому віддає по 3–4 тренування на тиждень. Я називаю її «моя добра панна Понамка Хаос», бо вона врятувала мене. Дала роботу, дозволила жити у себе на дачі.

Коли я приїхав сюди вперше, дачний будинок був розграбований, навколо нього росли двометрові чагарники. Я почистив усе, підремонтував, зробив грубку в будиночку і плиту під навісом на дворі, де у теплу пору готував на дровах їжу. Готував не для себе, при зрості метр сімдесят вісім моя вага складає 54 кілограми. До колонії я важив під дев'яносто, але в неволі схуд. Щось трапилося з організмом, я втратив апетит. Назавжди. Навіть вийшовши на волю, ледь примушував себе щось з'їсти. Але полюбив куховарити. Для Понамки, яка мала просто надзвичайний, як на струнку білявку, апетит. Жартувала, що їсть за себе і «за цього парня», тобто за мене.

Того ранку я прокинувся о п'ятій, саме світало, на вулиці стояли тиша та прохолода. Я помилювався цією ідилією, а потім розпалив багаття у плиті на вулиці. Поставив кипіти воду в казанку, а сам сів чистити усе потрібне для смачного супу зі свинячими реберцями. Картопля, цибуля, морква, вирвав побільше зелені на городі, кинув у воду м'ясо. Слухав навколишню тишу. Була середа, то дачі стояли порожні, отже, тишу ніщо не порушувало. Сонце потроху вставало, вітру не було, заповідався черговий спекотний день.

Я узявся до млинців. Велика сковорода на п'ятдесят сантиметрів у діаметрі, яку я купив на підпільному пункті прийому металу. Хороша сковорода, яка дозволяла робити великі млинці, що так подобалися моїй добрій панні Понамці Хаос. Вилив тісто на сковороду, а сам місив сир з яйцями та цукром, готував начинку. Підкладав дрова у пічку, слідкував за реберцями у супі. Поставив чавунок на локшину. Згідно плану, на обід мали бути суп з реберцями, паста з морепродуктами та млинці з сиром на десерт. Меню подобалося мені, і я посміхався, з приємністю нюхаючи смачні запахи над пічкою. Але їсти зовсім не хотілося.

І добре, бо їжа одна з тих мотузок, які зв'язують людину. Я бачив, що робив голод з людьми на зоні. Це була одна з найнадійніших

технологій зламу. Адміністрація перекривала посилки, наїстися тюремною їжею було неможливо, і людина починала голодувати. Тиждень, другий, третій, людина нервувала, постійно хотілося їсти, думки і сни тільки про їжу, скавуління шлунку забивало всі інші бажання, виснажувало, випалювало зсередини, і люди не витримували. Хтось намагався вкрасти їжу в тих, кому посилки надходили. Таких били, могли і вбити, бо по законах зони красти продукти у товариша то був великий злочин. Хтось повз на колінах до адміністрації і погоджувався на всі умови, аби тільки наїстися. Одним треба було доносити, іншим платити хабарі, щоб отримувати посилки. Розмір данини залежав від твоєї заможності в очах адміністрації. З мене хотіли брати двісті гривень на місяць, а з когось могли вимагати переписати квартиру. Мене марудили три місяці, аж поки не побачили, що мені було байдуже. Спочатку я мучився, як і всі, а потім організм перелаштувався, я звик до голоду, став спокійним. Згодом адміністрація стала пропускати посилки, але апетит так і не повернувся до мене. І добре.

Почув запах паленого. Млинець підгорів. Зняв його, відклав. Підгодою когось із місцевих собак, які зараз нишпорять біля озера, старцюють серед рибалок. Але десь за годину почнуть повертатися і обов'язково забіжать до мене. Ці собаки знають про всі дачі, на яких хтось живе і де можна розраховувати на їжу.

Десь о-пів на восьму все було готово. І суп, і паста, і млинці. Залишалося трохи часу, то займався йогою. Півгодинний комплекс, якому мене навчила моя добра панна Понамка Хаос. Тиша, сонце тільки сходило, зникали залишки ранкової прохолоди. Добре. Після йоги я випив чашку зеленого чаю і з'їв два волоські горіхи. Цього мені цілком вистачить до обіду. Повантажив їжу у пластмасові контейнери, узяв торбу на плече, зачинив дачу. Вийшов на дорогу, за нею ліс, яким я попрямував до найближчої автобусної зупинки. У лісі було затишно. Я посміхався і відчував щастя. Побачив крота, а потім зайця. Вуж поплазував до болота, у яке перетворилася стариця. Природа. Життя. Літо. Я аж почав насвистувати щось веселе.

На зупинці вже зібралося багацько народу. Сказали, що попередній автобус зламався, тепер невідомо, коли буде інший. А ще за мостом стояли даїшники, тому пасажирів стоячи водії не брали, незрозуміло, як тепер виїхати. Люди обурювалися і лаяли владу, я ж пішов пішки. За будь-якої можливості намагався зробити так, щоб від влади нічого не залежало. Бо нічого путнього від неї чекати не доводилося. За півгодини дістався до зупинки, де вже міг сісти в автобус, але вирішив піти далі. Дуже вже гарно прогулюватися тінявими вулицями рідного міста.

Через прогулянку трохи запізнився на роботу. Підійшов до великої офісної будівлі, яка за радянських часів була проектним інститутом. На вході купа табличок десятків організацій, що винаймали тут офіси. Он і наша скромна та стильна: «ТОВ «Хаос». Розшук та розслідування». Витер її носовиком, пилу на ній майже не було, але такий ритуал. Зайшов усередину, забрав пошту зі скриньки. Перед двома ліфтами зробили турнікет, наче у метро, і там тепер сидів охоронець. Він з'явився після кількох крадіжок з офісів. Тепер тут строга пропускна система. Але мене знають добре, то пропустили просто так.

– Доброго дня, Краснодаре, – привітався охоронець, усміхнений сільський дядько років за п'ятдесят. Щодня він прокидався о п'ятій і на велосипеді їхав зі свого села на роботу. Дві години, якщо дорога хороша. Взимку дуже не наїздишся, то він переселявся сюди і ночував у коморі на першому поверху. Тиждень жив тут, тиждень вдома.

– Доброго, Петре.

– До вас клієнт приходив.

– Так рано? – здивувався я, а сам вилаяв себе, що запізнився. Треба було їхати, а не прогулюватися.

– Ага, сказав, що за годину ще зайде. Що сьогодні в меню? – охоронець прийнявся до торби з їжею, яка духмянила повітря.

– Суп з реберцями, макарони з рибою та млинці з сиром та медом.

– Ого! І що, твоя шефиня з'їсть все це? – охоронець показав руками дебелий розмір торби з їжею, яку я ніс.

– Понамка – боксер, спортсмени завжди добре їдять, – запевнив я.

Охоронець закрутив головою.

– Вона ж і невеличка. Нехай там баскетболістки, що під два метри...

– Тут все залежить від швидкості обміну речовин, а не від розміру.

– А правда, що ти нічого не їси, а з сонця годуєшся? – спитав охоронець і заворожено подивився на мене.

– Так, – збрехав я.

– І що, вистачає?

– Влітку – так, а взимку – доводиться під'їдати трохи. Замало сонця. Якби десь ближче до екватора жив, у Туреччині чи в Єгипті, там би вистачало цілорічно.

– Слухай, а як ти їси те сонце? – охоронець дуже зацікавився.

– А для чого тобі?

– Та як для чого! Вчора триста гривень віддав за комбікорм для свиней. Ото якби свиней на сонце перевести, можна б було добряче економити! – чесно зізнався Петро.

– Ні, не вийде зі свинями. Щоб сонцем харчуватися, шкіра мусить бути чиста, без волосся.

– Та яке там у свиней волосся! І їх же поголити можна, як треба!

– Все одно не вийде, бо для сонцеїдства потрібно зосереджуватися і відкривати чакри. У свиней якісь чакри мають бути, але зосередитися не вийде, – запевнив я.

– Погано. Я вже думав, ото б свиней на сонце перевести. І продавати потім сонячне сало. Звичайне по тридцять, а сонячне по шістдесят гривень за кілограм! Бо екологічно чисте і корисне для здоров'я! Сало, що увібрало в себе енергію космосу!

– Це ти сам вигадав? – здивувався я такій маркетинговій спритності простого сільського дядька.

– Та ні, рекламний агент один приходив, просив пропустити. Я йому сказав: вигадуй рекламу для сонячного сала, тоді пройдеш. Він і вигадав. Непогано ж? Сало, що увібрало в себе енергію космосу!

– Та непогано. Або можна ще так: сонячне сало – промінь світла у темряві буття, – запропонував я.

– Якось той, похмуро, – закрутив головою Петро.

– На похмурості гроші можна й зробити, бо ж товар не простий, ексклюзивний.

Я впевнено закивав. Дурих голову зовсім не для того, щоб насміятися з селянина. Це моя добра панна Понамка Хаос наказала, щоби я потроху розпускав чудернацькі плітки про нас. Казала, що для нашого бізнесу добре, коли будуть про нас люди балакати щось загадкове і незрозуміле. Ото і пустив я мульту, начебто сонцем харчуюся.

– А он, до речі, і ваш клієнт. На вулиці сидить! – Петро вказав на якогось чоловіка, що сидів на лаві біля будівлі і палив цигарку.

– О, дякую. Зараз спитаю, що йому потрібно.

– Слухай, а кролів теж не вийде на сонце перевести? Вони в мене кастровані, спокійні, – з надією спитав Петро. – Їх же сто штук, жінка з ніг збивається, щоб трави їм накосити. А так би я шифер з кліток скинув і нехай сонце їдять!

– Про кролів подивлюся в літературі, – пообіцяв я і поспішив на вулицю. Роздивлявся клієнта і намагався проаналізувати, як вчила Понамка, чи буде від нього зиск, чи ні. Років під шістдесят, у костюмі, відносно новому. При краватці. Чиновник? Ні, бо он руки натружені, збиті, у чиновників руки білі, ніжні, пальчики, як сосисочки. Але й не селянина руки. І сам на вигляд інтелігентний. Та й палить цигарки недешеві. Бозна-хто такий.

Підійшов, чоловік здивовано на мене подивився.

– Доброго дня, мене звати Краснодар Горностаєв, я з детективної агенції «Хаос», – привітався я і гостинно посміхнувся. Коли поступив до «Хаосу», хотів узяти простіше псевдо, але моя добра панна Понамка сказала, що нічого змінювати не потрібно, бо Краснодар

Горностаєв – те, що треба для ТОВ «Хаос». Чесно кажучи, не думав, що надовго тут затримаюся, бо кому потрібна детективна агенція у маленькому українському місті, де колись все вирішували бандити, а тепер прокуратура? Але виявилось, що в Оклункові було достатньо людей, які мали проблеми, але не хотіли звертатися за їх вирішенням до органів. Бо прокурори мали завеликі вимоги і впевненість, що весь світ їм винен. То у «Хаоса» були клієнти, не те, щоб багато, але ми якось виживали.

Клієнт здивовано подивився на мене.

– Так той, мені казали, що у «Хаосі» дівка працює, – нарешті сказав він.

– Правильно казали. Але зараз наш генеральний директор Понамка Хаос на завданні. Я можу вислухати вашу справу. Якщо не проти, ходімо до офісу.

– Ну, ходімо, – кивнув дядько, трохи розгублений.

Ми зайшли до будівлі, Петро записав клієнта до журналу відвідувань. Микола Ігнатович Налімов – директор фірми «Оклунків-зв'язок». Не чув ані про нього, ані про фірму. Ми пройшли до ліфта. Микола Ігнатович придивлявся до моєї торби, з якої віяло смачним обідом для Понамки.

Піднялися на наш поверх, я провів клієнта до офісу, сам сховав їжу в задній кімнаті. Там у нас і їдальня, і місце, де Понамка спить після обіду.

Я сів за лептоп і відкрив документ нової справи.

– Слухаю вас, – звернувся до гостя.

– Мені треба знайти людину, – сказав він.

– Кого саме?

– Мого співробітника, Іллю Нетудихату.

Я записав і посміхнувся прізвищу. Любив такі незвичні, козацькі. Всі ці Іваненки, Петренки, Михайловські та інші видавалися мені банальними та нудними. А тут – Нетудихата!

– За яких обставин він зник? – спитав я, а сам подумав, що обставини, як завжди, прості. Хлопець зібрав гроші з клієнтів і зник

кудись. Міліція за такі справи береться, лише коли хлопець десь поблизу, його можна притиснути, потягти з нього гроші. Якщо ж той улив непомітно, сховався невідомо де, то міліції його шукати нецікаво. Могли б за справу узятися бандити, але з ними клієнт зв'язуватися не хотів. То прийшов до нас. Комерційний розшук, такі випадки у нас траплялися частенько. Ми знаходили людину, повідомляли її адресу, а потім вже клієнт вирішував, як натиснути і повернути гроші. Чи за допомогою міліції, а чи тих же бандитів. Ми не брали в цьому участі, бо моя добра панна Понамка Хаос вчила поважати законодавство, особливо кримінальне. Я теж був тільки за законність у справах, бо з моєю біографією краще не потрапляти до рук слідчих органів.

– Його викрали, – несподівано сказав клієнт, зруйнувавши всі мої припущення.

– Викрали? – перепитав я, бо Оклунків не Чечня якась, тут людей зазвичай не викрадають.

– Так, викрали. До нас прийшли клієнти. Якісь дуже дивні. Ось, я їх записав, – чоловік подав мені флешку.

Я вставив її у лептоп.

– Тека «Чубаті», – підказав чоловік.

Я зайшов у теку, побачив відео, натиснув на нього. Пішло зображення з камери спостереження, встановленої, мабуть, у кабінеті гостя. Ось він сам за столом, ось до нього прийшли. Звука немає, тільки зображення.

– Що це за цирк? – здивувався я.

Бо на відео побачив трьох чоловіків дивного вигляду. Один високий, міцний, з голою головою, але не повністю, а з довгим та пишним оселедцем, закрученим за вухо. При вусах. Двоє інших були нижчі, не такі широкоплечі, з повністю поголеними головами, без вусів. Той, із оселедцем, був одягнений у жупан і червоні шаровари. Підперезаний широким поясом.

Двоє інших одягнені у полотняні штани, сорочки та безрукавки. Схожі на артистів провінційного театру у виставі української

класики.

– Ага, бачите! – збуджено спитав гість і тицьнув пальцем в екран.

– Хто це?

– Клієнти. Прийшли і замовили у нас обладнання.

– Так і прийшли? – здивувався я, бо не бачив, щоб люди у шароварах вулицями ходили.

– Так і прийшли. Я сам ледь з крісла не впав, подумав, чи не розіграш бува, – пояснив гість. – Але ні, не розіграш. Головний у них цей вусатий, з оселедцем. Поголені його слухаються і слова проти не скажуть. Так ось, вони замовили у нас обладнання для побудови системи зв'язку. В них біля двадцяти об'єктів, які треба обладнати раціями, щоб створити єдину систему зв'язку. Цікаве замовлення, ми нарахували одного обладнання і матеріалів десь на двісті тисяч.

– А вас не здивувало, що вони так виглядають?

– Слухайте, у мене фірма, мені заробляти треба! Хоч з рогами придуть, але якщо потрібен їм зв'язок, то я зв'язок зроблю! – трохи роздратувався гість.

– Вони виглядають, як клоуни.

– А ось і ні! Можливо, на відео і як клоуни, але в житті все було серйозно. Дуже серйозно. Я давно в бізнесі, у дев'яності доводилося мати справу з бандитами. Так ось, ці хлопці були дуже серйозні. І як би там вони не одягнені, але сміятися мені не хотілося!

– Вони погрожували вам?

– Ні, зовсім ні. Але ось цей, з оселедцем, говорив так, що я одразу зрозумів: краще з ним не жартувати. Знаєте, є такі люди, які говорять, а ти відчуваєш ніж під горлом. Ось і з ним було так само.

– Зачекайте, а це що в нього? – здивувався я і тицьнув пальцем в екран.

– Шабля. У цього, з оселедцем, була шабля, а у поголених – кинджали. Бачите, за поясами.

– Вони що, з Кавказу? – спитав я.

– Та ні, розмовляли по-нашому. Ну, як по-нашому... – гість зам'явся. – Я їх більш-менш розумів, але це була і не українська, і не

російська.

– А яка ж?

– Ну, не знаю. Зараз так не говорять, але я їх розумів. Не все, але здебільшого. До того ж один з голомозих міг розмовляти українською.

– Тобто вони точно не з Кавказу? – спитав я.

– А що, на Кавказі є хлопці, які носять оселедці? – здивувався гість.

– Та просто шаблі, кинджали...

– Кавказці зараз із ножами ходять або з пістолетами, судячи з російських новин, – пожартував гість. – Мене ця зброя теж трохи напружила. Хоч вони ж не хвалилися нею, не погрожували, шабля і шабля, є і є. Але якось мені було тривожно, то я попросив аванс. Завжди десять відсотків беру, а тут сказав, що половина суми наперед. І ось дивися!

Гість тицьнув пальцем у екран. Я побачив, як чоловік з оселедцем кивнув одному з голомозих, той скинув з плеча шкіряну торбу, дістав звідки пачку.

– Це бакси? – здогадався я.

– Бакси, бакси! Ти бачиш, скільки? Сантиметрів десять завтовшки! І сотнями ж!

Ми дивилися, як голомозий відрахував гроші і подав їх моєму теперішньому гостю. Той ошелешено почав перераховувати.

– А чому ви вирішили писати це на відео? Щось підозрювали? – спитав я.

– Ні, я просто пишу всіх, хто приходить до мене у кабінет. Про всяк випадок. Щоб не було провокацій. У мене були неприємності з податківцями. Вони з мене тиснули хабар, я їх послав, а вони мене звинуватили у даванні хабаря. На рівному місці! Ледь відбився і після того поставив камеру, щоб мати записи. Ось дивіться, я узяв кілька купюр і попросив секретарку сходити у банк, він у нас на першому поверсі, щоб перевірити, чи не фальшивка. Я з грошима звик бути обережним, а тут досить велика сума. Секретарка збігала,

приходить бліда і каже, що долари фальшиві. Всі купюри, які я дав. Добре, що касирка в банку знайома, не викликала міліцію. Секретарку аж тіпало всю. Я теж побілів, вже подумав, що це якась підстава, УБОЗ вирішив наїхати чи СБУ. А ще боявся, що ці хлопці мене порубають на шматки. Але дісталось не мені.

На відео видно, як чоловік з оселедцем лупить кулаком голомозого, який рахував гроші. Голомозий падає на коліна, цілує чоботи оселедцевого.

– Поголений просив пощадити і кричав, що він не винний, а винний якийсь Едік. Я так розумію, що їх хтось кинув, підсунувши фальшиві бакси. Вони забрали свої долари і пішли. Я аж перехрестився, бо вже не хотів мати з ними справу. Хай їм грець. Замовлення то велике, але занадто дивні люди. Пішли, і добре. Але вони повернулися за кілька годин. І у їх головного товариша жупан був у плямах крові.

– Крові?

– Так, почорнілої.

– Може, то була не кров? – засумнівався я.

– Кров! Бризки, наче він когось рубанув шаблюкою, кров аж пирснула.

– Оце так-так!

– Ага. Вони прийшли, головний кивнув, і голомозий знову дістав гроші. Ось, бачите.

– Гривні?

– Гривні, п'ятисотки.

– Ціла торба п'ятисоток! – здивувався я, коли побачив, як голомозий вигрібає з торби жмені купюр.

– Ціла торба! – запевнив гість. – Я знову послав секретарку у банк, дав з десяток купюр. Вона прибігла, сказала, що справжні. Ми підписали угоду, що вони за два тижні повертаються за обладнанням. Вони вже піти хотіли, а тут Ілля прийшов. Він у мене кращий фахівець на фірмі, хороший хлопець, щоправда, трохи дивакуватий. Йому вже під тридцять, а не жонатий досі і

захоплюється ото іграшками. Їздить час від часу на збіговиська, там одягаються у лицарів, ходять з сокирами та мечами.

– Реконструктори?

– Ага, вони. Ілля і собі зброю робив, обладунки, все інше. Це недешево задоволення, а він, як дитина, цим захоплювався. Побачив зброю у цих хлопців, заговорив. Потім виявилось, що у них під одягом кольчуги, то зовсім захопився. І вони з ним почали про зброю балакати. Ледь я їх випровадив, а Ілля підбіг, почав розпитувати, що за люди. Я йому розповів про замовлення. Сіли з ним думати, як краще все зробити, потім відіслали заявку на обладнання. За два тижні воно надійшло, Ілля зголосився поїхати його встановлювати. Коли ті хлопці знову приїхали, я спитав про установку. Головний попросив наших фахівців. Я накинув ще сорок тисяч. Не хотілося мені Іллю відпускати, думав, може, пошкодують грошей. Але головний кивнув, розплатилися і за обладнання, і за встановлення. Баксами, але цього разу справжніми. Повантажили обладнання. У них був найнятий фургон. Домовилися, що Ілля з ними їде, за кілька днів все встановить, навчить користуватися, після чого повернеться. Я його пробував відмовити, бо якісь люди дивні, але він запевняв, що це хороші люди і живуть у незвичайних місцях.

– Що значить, у незвичайних?

– Та я і сам не дуже зрозумів. Вони не казали, де знаходяться. Але чимось Іллю зацікавили, що він дуже туди хотів поїхати. Казав, що цікаві хлопці. Ми домовилися, що Ілля дзвонитиме, як все іде, чи не потрібно чогось ще з обладнання або інструментів. Але він так і не подзвонив. І телефон його у перший же день вимкнувся. Два тижні вже минуло, а від нього жодних звісток.

– До міліції зверталися?

– Неофіційно, через знайомого. Він майор, заступник начальника райвідділу. Коли побачив відео, то зблід, перелякався, сказав, що міліція цим займатися не буде.

– Чому?

– Бо в них наказ оцих хлопців з оселедцями і шаблями не чіпати. З Києва наказ. Хто такі, він не знає, але знає, що їх просто не чіпають, бо собі дорожче. Ну і хлопці ці рідко коли висовуються у місто. Знайомий мій порадив до вас звернутися. То як, знайдете?

– А що, зовсім невідомо, куди вони поїхали? Ці хлопці з Іллею?

– Та чого ж, відомо. Я номер їх фургону записав, знайшов потім водія. Він розповів, що відвіз їх на північ, кілометрів двісті, до ріки Снів. Є там така.

– Ага, щось чув. І що на ріці?

– А нічого, довіз, вони заплатили і відпустили водія. Він так зрозумів, що на катер якийсь чекали, бо розвантажилися на пристані.

– Пристань? А що, та ріка Снів така велика?

– Та ні. Я ж там був. Ну, метрів 50 завширшки, іноді більше, а іноді і менше.

– І що, кораблі там ходять?

– Кораблів не бачив. Але пристань є. Я місцевих спробував розпитати, але вони тільки про хлопців з оселедцями почують і одразу лякаються, тікають, наче від нечистої сили. Так я нічого і не дізнався.

– Як думаєте, вони попливли річкою чи через воду перебралися і далі поїхали?

– Думаю, що попливли, бо на іншому березі ліс, жодних доріг, – чоловік подивився мені у очі. – То візьметесь?

– Думаю, що візьмемося, але остаточне рішення за нашим гендиректором. Як тільки вона з'явиться, я доповім їй про вашу справу і сьогодні ж повідомлю вас про рішення. Але одразу хочу попередити, що наші послуги недешеві.

– Я знаю, але мені треба Іллю повернути. Він мій похресник, та й у фірмі на ньому багато що трималося. То я заплачу, гроші є.

– Що ж, тоді залишайте телефон. І я, з вашого дозволу, перепишу це відео.

– Так, звісно.

Він залишив свій номер і пішов. Я подивився відео ще раз. Виглядало як цирк, але який сенс у цьому цирку? Вирішив погуглити. Спочатку намагався знайти цих хлопців. Але як їх назвати? Хлопці з шаблями? Тут фотографії здебільшого зі Сходу. Зовсім не те. Сучасні козаки? О господи, якісь морди п'яних дядьків. Тоді почав шукати інформацію про цього Іллю. Знайшов одразу. Він виявився одним із найвідоміших реконструкторів, купа фотографій, де він у середньовічному вбранні, в оточенні так само одягнених людей. З мечами, списами, у шоломі, при щиті. Знайшов його профіль «ВКонтакті». Також багато фото. На стіні численні питання від друзів, де він зник, чому не відгукується. Питання залишилися без відповіді. Скачав його фотографії. Потім підготував презентацію, щоб наочно розповісти про справу.

О-пів на дванадцяті дістав страви, розігрів їх у мікрохвильовій пічці і поставив на стіл. До приходу моєї доброї панни Понамки Хаос все мусить бути готове. Далі чекав. Передивлявся відео. Ну це щось! Троє чуваків, наче з ансамблю народної самодіяльності, при шаблях і кинджалах, з торбою грошей! Диво дивне.

Завібрував телефон. Петро знизу сповістив, що Понамка прийшла і піднімається. За цю маленьку послугу я його наприкінці тижня пригощав пивом. Заметушився біля столу, потім підбіг до дверей. Прислухався, дочекався, коли почую її кроки, і відчинив. Понамка прийшла, як завжди, вимотана після тренування.

– Красю, привіт. Що нового?

– Обід готовий!

– О, це добре! Я голодна як вовк!

Підніс їй тазик з теплою водою і милом. Понамка помила руки і сіла за стіл. Принюхалася до супу.

– Пахне смачно! – почала наминати. – Клієнтів не було? – спитала з напханим ротом.

Я не хотів відповідати, бо це могло відволікти Понамку від їжі, а я ж так старався.

– А? – наполягала вона. Як завжди, їла напрочуд швидко. Глибока, велика миска супу, а вже ложка цокотіла по дну. Ну ще реберця її затримують. Ось вже обсмокувала перше. – То що?

– Та приходив один...

– Красю, не тягни kota за яйця! Розповідай!

– Поїжте!

– Поїм, за це не хвилюйся! Що хотів клієнт? – вона вже трощила хрящі на кінчиках ребер. Молоденькі реберця з хрящами, вона це любить. Я натиснув на кнопку електрочайника. Відчував спиною її погляд.

– У нього співробітник зник, просить знайти.

– З грошима зник? – Понамка вже гризла останнє реберце.

– Ні. Клієнт думає, що його викрали, – я прибрав миску і поставив перед Понамкою велику тарелю з пастою.

– Хто викрав? – Понамка закинула у рот таку гору локшини, що можна тільки здивуватися, якщо не знати її апетиту.

– Якись клоуни.

– Клоуни? – вона мимрила з повним ротом, але я зрозумів питання.

– Ага. Один з вусами і оселедцем, ще двоє поголених. Одягнені у якийсь старовинний одяг, у того, що з оселедцем – шабля, а поголені – з кинджалами.

– Що за херня? – Понамка знов спитала не дуже розбірливо, та я знав, про що вона питає.

– Сам не знаю. Схожі на клоунів, але при грошах. Вони замовили послуги зі встановлення системи зв'язку. На чверть мільйона! Платили готівкою.

– О-о-о! У-у-у! – це Понамка спочатку здивувалася багатству клоунів, а потім віддала належне смаку пасти. – Кайф!

– Я підготував презентацію. Доїдай, покажу.

– Зааз! – не дуже розбірливо, але дуже впевнено наказала Понамка.

З нею краще було не сперечатися, тож повернув лептоп до неї. Спочатку відео, яке приніс клієнт. Понамка так захопилася, що аж жувати припинила. Щоправда, ненадовго. Потім знову жувала, здолала пасту, видихнула.

– Ми беремося за це! Дзвони дяді! – сказала рішуче.

– Але, Понамко, ми навіть не знаємо, хто ці клоуни!

– Дізнаємося! Дай телефон!

– А десерт? Млинці з сиром!

– Наливай чай!

Вона схопила телефон, комусь дзвонила.

– Алло, Сенью, привіт, це я. Слухай, а ти нічого не чув про таких смішних хлопчиків з оселедцями і шаблями? Ну, одягнені у шаровари, наче фольклорний колектив. Так, зі справжніми шаблями! Чув? І хто це? Не можеш говорити? Давай зустрінемося! Добре, за годину у кав'ярні біля тебе.

Вона зареготала.

– Можливо, Сенья щось знає.

Я мовчав, але розумів, що цей Сенья міг нічого не знати. Він працював у міліції, в обласному управлінні. Непогано заробляв. І був закоханий у Понамку. А вона його постійно відшивала. То міг набрехати, щоб просто побачити її.

– Красю, чого став, давай млинці!

Поставив перед нею тарілку з купою млинців і піалу з медом. Понамка щедро вмочувала і жадібно їла. Тут же наказувала.

– Значить, дзвони клієнту і кажи, що ми беремося. Три тисячі авансу, на перші витрати, а далі в залежності від обсягу робіт.

– Може, спочатку поговорила б з Сеньєю? А що, як цей горішок нам не по зубах?

– Красю, накази не обговорюються! І де мій чай?

Швиденько підніс велику чашку. Понамка запивала і знову дивилася відео. Той момент, де чоловік з оселедцем лупив голомозого в обличчя, а той падав і цілував чоботи нападнику.

– Смішні, еге ж? – спитала Понамка.

– Так, але клієнт каже, що вони небезпечні.

– Бачу. Особливо оцей, – Понамка вказала на вусатого, з оселедцем. – Він убивав.

– Звідки знаєш? – здивувався я.

– У нього погляд такий. Коли людина вбивала, у неї погляд змінюється. Хороші млинці! – Понамка закинула у рот останній.

Важко підвелася з-за столу і пішла в задню кімнату, де вляглася на маленькому диванчику. Після обіду Понамка завжди відпочивала. Навіть коли були термінові справи. Зараз теж миттєво заснула, вже за хвилину тихенько посапувала. Я безгучно зібрав посуд і відніс його мити до загального туалету на поверсі. У коридорі пахло їжею, у інших офісах теж обідали. Але так смачно, як у ТОВ «Хаос», не пахло ні в кого. Я тішився з того, що добре готую. Помив посуд, повернувся, заварив собі міцного чаю. Тюремна звичка, хоча зараз це просто міцний чай, а не чифір.

Сів за лептоп, намагався ще щось знайти по справі, але марно. Потім задзеленчав телефон Понамки. Я подивився час, здається, Сеня вже чекав. Понамка прокинулася, відповіла, що вже біжить. Подивилася у дзеркало.

– Ну і пика! Жах! – Понамка нафарбувала губи. – Телефонував клієнту?

Я б волів дочекатися результатів її розмови з Сенєю, але Понамка наполягала, то взявся за телефон. Понамка пішла, я міг би відкласти телефон, але не міг її дурити.

– Алло, це Краснодар з детективної агенції «Хаос», ми беремося за вашу справу.

– О, це добре! – зрадів клієнт.

– Три тисячі авансу, остаточна сума буде залежати від обсягу робіт.

– Але ви знайдете його?

– Ми зробимо все для цього.

– Добре. Зараз під'їду з грошима.

За півгодини чоловік приїхав з готівкою.

– А де директорка? – розчаровано спитав у мене.

– Пані Понамка вже займається вашою справою. Шукаємо виходи на викрадачів, – урочисто відповів я.

– Та що там шукати! Завтра вони приїдуть на пристань! – закричав клієнт.

– Звідки ви знаєте? – здивувався я.

– Ну, їм знадобилося ще дещо з обладнання. До мене вони не звернулися, але ринок невеличкий, усі всіх знають. Той продавець, якому вони замовили обладнання, чув, що я з ними теж працював. Спитав, що за люди, чи можна їм довіряти. Ось я і дізнався, що завтра вони приїдуть за обладнанням.

– Приїдуть до Оклункова?

– Ні, попросили привезти на пристань. Там приймуть товар, а розплатилися наперед.

Я замислився.

– Не розумію, для чого вам наймати нас? Поїдьте і спитайте тих хлопців про Іллю, – нарешті сказав я.

– Краснодаре, я б не хотів з ними спілкуватися, – скривився клієнт.

– Вони такі страшні?

– Ще за Союзу я працював на сибірських будівництвах. Там важкий контингент, багато злочинців. І ось там я навчився одразу відрізняти людей, з якими можна мати справу, а з якими – краще ні. До того ж не факт, що вони погодяться зі мною балакати, відповідати на питання. Натомість можуть почати запитувати мене, звідки це я дізнався, коли вони приїдуть. І взагалі, я вважаю, що кожною справою мусять займатися фахівці. Я займаюся зв'язком, а ви – розшуком, і хай так буде.

– Згоден. О котрій вони мусять бути на тій пристані?

– Машина має приїхати о дванадцятій дня. Я зараз покажу, де та пристань. Можна ваш ноутбук використати?

– Так, звісно.

Я віддав йому ноутбук, він зайшов у мережу, відкрив гугл-мапи, швидко знайшов.

– Ось це місце. Бачите, поруч ані сіл, ані якихось об'єктів. Путівець у лісі, на березі дерев'яна пристань, ось її навіть видно, брунатна крапка. І все.

– Ага, якимось дивно.

– Це ще так собі. Але дивіться далі! – у захопленні сказав клієнт. – Ось, бачите, ця ріка Снів?

– Бачу, – кивнув я.

– А тепер спробуємо пройти нею. За течією. Наче попливли по ріці, – він повів курсором по звивистій річці. Я не розумів, що він хоче показати, коли річка зникла. Під хмарами, які закривають геть усе. – Бачите, річки не стало!

– Вона під хмарами, – спробував пояснити я.

– І оці хмари на багато кілометрів! Чи не дивно? І коли вони закінчуються, то ніякої річки вже немає! Куди вона могла подітися? Га? – нервово запитав мене клієнт. Я сам узявся за мишку, водив курсором у всі боки. Таки мусив погодитися, що річка з-під хмар так і не з'явилася в жодному напрямку.

– Дивно, – кивнув я. Ця справа починала мені не подобатися, але я знав, що якщо Понамка захопилася нею, то ми будемо її розслідувати і немає на те ради.

Прийняв гроші, ми підписали типовий договір про виконання послуг.

– Я завтра буду увесь день на зв'язку. Якщо хоча б щось дізнаєтесь, то телефонуйте, – попросив клієнт.

– Обов'язково, – пообіцяв я.

Тільки він поїхав, як зателефонувала Понамка.

– Красю, ти чув щось про Владюшу Бар-Кончалабу? – спитала вона.

– Ні, а хто це?

– Дізнайся про нього побільше, він може дещо знати про тих хлопців з шаблями.

– Добре, – я не розповів про нову інформацію від клієнта, бо не дуже довіряв телефонам, які могли слухати спецслужби.

Почав шукати інформацію про Бар-Кончалабу. Посміхався, що бувають прізвища ще дивніші, ніж у мене. Зробив невеличке досьє на цього Владюшу, зберіг його у теці по справі. Завжди намагався все документувати. Це допомагало і при розслідуванні, і коли здавали клієнту акт виконаних робіт. Тоді видно було, що ми відпрацювали свої тисячі.

Невдовзі прибігла Понамка, попросила чаю.

– У тій кав'ярні біля УВС такі смачні тістечка! Я з'їла два й одне поцупила у Сені! – реготала Понамка. Тут вже і я здивувався, куди в неї лізе. Але цікавило мене інше.

– Він щось розповів про викрадачів?

– Дещо. У ментів наказ не чіпати цих пацанів.

– Чий наказ?

– З Києва. Начебто років десять тому були неприємності, тих хлопців з шаблями зупинив пост ДАІ, почали вимагати хабаря, і даїшників порубали, наче капусту.

– Порубали?

– Порубали. Шаблями позтинали голови. Звісно, що скандал, операція «Перехоплення», пацанів затримали, коли вони їхали до якоїсь пристані, оточили, запропонували здатися. А пацани кинулися з шаблями в атаку. Поклали ще чотирьох ментів, поки їх перестріляли. Скандал тоді зам'яли, а пізніше вийшов наказ не чіпати хлопців з оселедцями. Тим більше, що вони рідко коли тут з'являються і далі Оклункова не їдуть, а здебільшого їх бачать у районах біля ріки Снів.

– І хто вони такі?

– Невідомо. Але Сеня сказав, що про них може знати один київський хрін, оцей Бар-Кончалаба. Ти дізнався про нього?

– Так, він письменник із Києва, пише книжки про чудовиськ.

– Про чудовиськ? – Понамка зареготала. – Казки, чи що?

– Та ні, наче не казки.

– Пробий його адресу, телефон, треба з'їздити, поспілкуватися з ним.

– З'їздимо, але спочатку треба навідатися на пристань, – я переповів Понамці інформацію від клієнта. Вона зраділа.

– О, на стрільця і звір біжить! Поїдемо, подивимося, що за хлопці!

– Понамко, вони небезпечні, – нагадав я.

– Красю, так і ми ж не цукрові! Я – кандидат у майстри спорту по боксу, ти – зек зі стажем, нас мусять боятися! – вона засміялась, коли побачила, як я насурмився. Не любив, коли мені нагадували про тюрму. – Ну, не ображайся, я жартую! Все, на сьогодні зачиняй офіс, відпочиваємо. Завтра о п'ятій ранку я заїду за тобою. До тієї пристані десь три години їхати, у нас буде час все там оглянути і підготуватися до зустрічі.

– Візьми пістолет, – попросив я.

– Красю, ти ж знаєш, що мої кулаки кращі за пістолет! Не хвилюйся, все буде добре! Чи й не небезпека, клоуни якісь! – Понамка зареготала.

Я з нею не погодився, але з поваги до керівника посміхнувся. Вона пішла, я зачинив офіс, побалакав ще з Петром, який питав, а чи можна на сонячне харчування перевести курей. Потім пішов до магазину. Купив там булок, ковбаси, сиру, майонезу, щоб наробити бутербродів у дорогу. В дорозі моя добра панна Понамка Хаос любила поїсти.

Розділ 2

Кривава різанина на пристані

Я заснув десь о дев'ятій вечора, перед тим примусивши себе з'їсти варене яйце та випити чаю з цукром. Прокинувся о четвертій. На вулиці ще було сіро, але потроху світало. Я вийшов надвір, розпалив грубку, щоб підігріти чаю, розстелив килимок і почав робити комплекс йогічних вправ. Чув, як хтось проскрипів на старому велосипеді, мабуть, рибалка, що поспішав зайняти краще місце на березі. Потім прошвендяли до міста двоє п'яних хлопців, що понуро лаялися між собою. Я стояв на голові і зосереджувався, щоб заспокоїтися, бо поїздка мені дуже не подобалася. Але залишити мою добру панну Понамку одну я не міг, а відмовити її від поїздки було неможливо.

То я закінчив вправи, одягся, поклав у торбу приготовані ще звечора бутерброди та обід, присів чекати. Навколо було добре. Он пробіг заєць, який, мабуть, точив вночі капусту на дачах, а тепер тікав до лісу, щоб перепочити. Якось мені довелося рятувати зайця, що потрапив у лісі в зашморг, встановлений браконьєром. Я ходив за дровами, знайшов уже майже придушене звірятко. Розплутав зашморг і відпустив. Понамка потім казала, що дарма, бо ніколи не куштувала зайчатини. Але я не зміг би дорізати зайця, знімати з нього шкіру. Ні, це не по мені, я навіть цілі тушки курей чи кроликів намагався не брати, а тільки щоб вже порубане. Понамка сміялася з цієї моєї слабкості, вона була мисливицею за духом, і страх крові їй важко було зрозуміти.

Почув гуркіт двигуна. Це Понамка на своїй мазді. Вийшов, вона підїхала, я сів на передньому сидінні, одразу дістав бутерброд, але Понамка закрутила головою.

– Що? – здивувався я, бо від їжі Понамка відмовлялася вкрай нечасто.

– Вчора перебрала, – сумно сказала вона.

Я не питав подробиці, але бачив, що Понамці дійсно погано. Вона двічі виходила проблюватися, потім я дав їй чорного чаю з термоса, який теж прихопив з собою. Десь тільки за годину Понамка ожила, а потім і зовсім попросила бутерброд. Поки доїхали, з'їла сім штук і примусила мене з'їсти восьмий. Я не хотів, не звик снідати так рано.

– Слухай, ти чи дійсно сонцем харчуєшся? – спитала Понамка, яка вже розчервонілася і посміхалася. Лускала насіння, якого я узяв з собою цілий пакет. У торбі був ще обід, який я теж приготував, щоб нічого не купувати у дорозі. Не довіряв стравам, які там продавалися.

– Ого! Що це за збіговисько! – Понамка роздивлялася одразу п'ять чорних позашляховиків, що стояли на узбіччі.

– Якись братки, – я побачив десятків зо два міцних хлопців, що сиділи за столиками у лісочку і снідали. – Що вони тут забули?

– Може, приїхали відпочити на природі? – посміхнулася Понамка.

– А що, як вони теж їдуть на пристань? – злякався я.

– Красю, до пристані ще сорок кілометрів, думаю, що в них якісь інші справи. Кажі, куди їхати, бо я цих країв не знаю.

Я узяв мапу і став штурманом. Ми звернули з шосе, поїхали розбитою асфальтовою дорогою до села. Але перед селом з'їхали на путівець, щоб не світитися. Об'їхали село, заїхали у ліс, зупинилися у кущах. Я дістав з багажника маскувальну сітку, накрив мазду, яка одразу стала непомітною.

– Красю, люблю твою завбачливість! – засміялась Понамка. – Ходімо до пристані.

Пішли не дорогою, а кущами. Тихенько, без розмов, прислухалися. Нічого підозрілого не помітили. Вийшли до річки. Ліс на обох берегах. Тільки путівець і дерев'яна пристань – простий настил на палях і кілька старих гумових шин, щоб човен чи кораблик не дралися бортом.

– Засядемо ось там! – Понамка показала на невеличкий пагорб поруч. З пагорба добре видно було і пристань, і дорогу до неї.

Пішли на пагорб, знайшли зручне місце у кущах.

– А дивися, тут хтось вже сидів, – Понамка показала на кілька недопалків у піску. Я підняв один, роздивився.

– Не дуже свіжі.

– Ну, мабуть, два тижні тому залишені, коли ті клоуни припливали, – кивнула Понамка.

– Може, і зараз хтось прийде? – злякався я.

– Може. Давай вище сядемо.

Ми піднялися вище, сіли так, щоб бачити все, з можливим спостерігачем включно. Було тихо, але якось тривожно. Я намагався триматися, не панікувати.

– Дай чаю, – сказала Понамка.

Я вилив їй залишки з термоса, подумав, що треба купити ще один, бо цього Понамці замало.

– Так, одинадцять. По позиціях, – сказала Понамка, випивши чаю. – Я сиджу тут, а ти піднімися на пагорб і дивися на річку. Щоб клоуни не послали розвідку і не зайшли нам у тил.

– Слухаюсь.

Мені не дуже хотілося іти кудись самому, але наказ є наказ. Я обережно піднявся на пагорб, знайшов місце, з якого добре проглядалася ріка. Вмостився, нервовий та напружений. Невдовзі почувся гуркіт двигуна. Здається, вантажівка. Мабуть, привезли обладнання. Двигун стих. Я стежив за рікою, що звивалась серед пагорбів. Я чекав, що ось зараз на річці з'явиться човен, можливо, моторка. У Оклункові човен з двигуном звався моторкою, а ось у селах моторкою вже був велосипед з маленьким двигуном, тобто примітивний мопед. Я посміхнувся, згадавши про це, а потім заціпенів. Бо на річці з-за пагорба вигулькнув корабель. Справжній корабель! З рядами весел по кожному борту, навіть зі щоглою, на якій, щоправда, не було вітрил. Бо і вітру не було. Але і без вітрил корабель легко та швидко мчав річкою, аж наче летів. Удари весел, і ось він вже стрімко наблизився. Керманичем корабля був високий чоловік з оселедцем, у шароварах та при шаблі. Ще двоє з

оселедцями стояли на носі. Біля них бігали кілька поголених чоловіків з нагайками, якими лупцювали когось. Чи не тих, бува, що сиділи на веслах у трюмі? Корабель вже був біля мене, я аж втиснувся у прохолодний пісок. Потім згадав, що треба попередити Понамку. Вичекав трохи і побіг щосили до неї. Мчав до Понамки, як раптом побачив увіткнутий у пісок термос. Мій термос. Загальмував і вирячився на нього. Спочатку злякався, що на Понамку напали, озирнувся. Потім зрозумів, що це знак, пересторога. Мабуть, щоб я був обережний.

Далі не біг, а тихенько пішов схилом. Ось і кущі, де залишив Понамку. Ось і вона, притисла палець до губ. Я кивнув. Тихо сів. Вона показала вперед. Ага, ми спостерігали за пристанню не одні. Якийсь чоловік у камуфляжі сидів на розкладному стільці нижче по схилу і роздивлявся пристань у бінокль. Щось записував у невеличкий блокнот, що тримав на колінах.

Тим часом корабель вже був біля пристані, але чомусь проскочив її. Я спочатку здивувався, але потім побачив, як він розвертається у широкому затоні метрів за двісті. І ось тепер вже мчав до пристані. Поголені чоловіки стрибнули на пристань, прив'язали швартові, подали трап, яким зійшли троє високих хлопців, з оселедцями та вусами. З ними зійшли ще троє голомозих, а троє залишилися на кораблі.

Прибульці пішли до вантажівки, біля якої стояли двоє чоловіків у звичному одязі. Мабуть, водій та експедитор. Видно було, що вони злякалися. Особливо, коли побачили, що люди з оселедцями при шаблях, а голомозі при кинджалах. Я роздивлявся їх у бінокль, який теж узяв з собою. Понамка жестом попросила подивитися. Я спочатку заглянув, що писав той спостерігач з блокнотом. На чистому аркуші сьогоднішня дата і таке: «П – 3, С – 6, Р – десь 20». Що це означало? Віддав бінокль Понамці.

Так, ось ті, хто приплив, підійшли до тих, хто приїхав. Віддали гроші. Експедитор навіть перелічувати не став. Водій швидко відчинив фургон, голомозі заскочили всередину і витягли кілька

ящиків. Я побачив, що Понамка дивиться кудись убік. І сам подивився туди. Ледь не скрикнув, бо лісовою дорогою до пристані мчали ті п'ять позашляховиків, які ми бачили вранці. Схопив Понамку за руку, мовляв, я ж казав, що це не просто збіг! Понамка кивнула. Чутно, як здивовано матюкнувся наш сусід, який теж подивився убік.

– А це ще що за херня? – тихо спитав він сам у себе.

Позашляховики вилетіли до пристані і вишикувалися півколом. З них вийшли ті міцні хлопці, яких ми бачили. У більшості в руках були бейсбольні бити, у деяких і кобури з пістолетами. Побачив, що сусід додав до свого запису: «Б – 18». Код якийсь, чи що?

Гості наближались до хлопців з корабля. Водій і експедитор злякалися ще більше. Ладні були тікати, але боялися. Один з оселедцем щось сказав, і пацани аж кинулися до машини. Стрибнули у кабінку, двигун спочатку не заводився, уявляю, яка там була паніка. Нарешті рушили з місця, обережно оминули позашляховики і погнали лісовою дорогою. Фургон аж стрибав на ямах, але водій швидкості не зменшив.

Тим часом біля пристані почався рух. Вісімнадцятеро гостей, що приїхали на позашляховиках, стали навпроти шістьох, які припливли на кораблі. Троє хлопців з оселедцями стояли першими, троє голомозих прикривали тил та фланги. Он з корабля збігло ще троє. Але навіть після цього рахунок був 18 на 9. З натовпу братків вийшли двоє. Щось говорили до хлопців з оселедцями. Побачив, що сусід щось записував. Дрібними літерами, попросив у Понамки бінокль. «Раїф Гянджинський та Едік Сокол». Це ще хто?

Понамка забрала бінокль. У неї гірший зір, а я і так добре бачив. Розмова на пристані тривала. Братки напірали на тих, хто приплив на кораблі, «морячків». Судячи з усього, пояснювали, чим ті завинили. У братків завжди така тактика. Але «морячки» не схильні були поступатися. Двоє головних у братків щось їм казали, махали руками, зверталися до хлопців з оселедцями, а ті стояли незворушні. Тим часом інші братки почали потроху брати у кільце «морячків». І

щось мені здавалося, що миром все не закінчиться. Почув, як забилося серце. Став дивитися у пісок, щоб заспокоїтися.

– Йоп! – аж зойкнув наш сусід, і з пристані почулися крики.

Я підняв голову і побачив шалену бійку. Троє з оселедцями рубали братків шаблями! Я таке бачив лише в кіно! Брала і рубали! Он валявся один з командирів братків, у якого тіло було окремо, а голова – окремо. Почулися постріли. Це хтось з братків почав стріляти. Впритул, але ті «морячки» не падали! Рубали далі! Голови, руки! І братки не витримали, побігли! Їх переслідували і вбивали! І хлопці з оселедцями, і голомозі! Рубали шаблями, штрикали кинджалами! Крики, ще кілька пострілів, один з голомозих упав, а хлопцям з оселедцями хоч би що, рубали далі.

З галявини біля пристані втекло лише кілька братків. Рахував тіла, що залишилися. П'ятнадцять. З них декілька поранених, але їх тут же доби́ли. Всіх! Голомозі перерізали горлянки вмiлими рухами кинджалів.

Мене аж теліпати почало від цієї бійні. А потім побачив, як голомозі почали відрізати голови вбитим браткам. Відрізали і складали у великі клунки. Раптом один з оселедцем захитався. Мабуть, був поранений. Один голомозий лежав мертвий, а один був поранений. Кров. Багато крові. Наш сусід знизу дістав фотоапарат і почав обережно знімати. Двоє з оселедцями відвели пораненого товариша на корабель. Голомозі віднесли своїх. Потім повернулися, забрали спочатку ворожі голови у мішках, а потім ящики з обладнанням. Повантажили все на корабель, відштовхнулися від пристані, і ось вже весла вдарили по воді й корабель помчав за течією вперед.

– Охеріти! – вимовив дядя попереду. Понамка несподівано зірвалася, вискочила з нашої хованки і стрибнула на нього, збила з ніг, повалила долілиць на пісок і приставила пістолет (таки взяла!) до голови чоловіка.

– Лежи тихо! – прошепотіла йому. Переляканий чоловік і не намагався чинити опір. – Ти хто, в біса, такий?

– Я рибалка, половити збирався... – зашепотів чоловік, а Понамка гепнула його рукояттю по голові. Добряче приклалася, розбила до крові, чоловік застогнав.

– Падло, не дратуй мене! – сказала йому Понамка і натиснула дулом на потилицю чоловіка. – Повторити питання?

– Ні, не треба. Я з ФСБ!

– І що тут робиш?

– Стежу за пристанню!

– Для чого?

– На предмет виявлення шляхів контрабанди.

– Хто ті люди з позашляховиків?

– Не знаю, я...

– Тебе пристрелити і кинути в ріку? – спитала Понамка. Не погрожувала, просто поцікавилася. Вона три роки працювала в міліції, вміла розмовляти за допомогою насилля.

– Це бандити. З Москви. У них тут були якісь справи.

– Які?

– Я не знаю, чесне слово! Не знаю. Несподівано приїхали, вперше! Я ж тут тільки місяць працюю, раніше їх не було.

– Хто такі Раїф Гянджинський та Едік Сокол? Ти записав їх.

– Це злочинці у законі. З колишнього клану діда Хасана. Вони займалися наркотою, у Москві.

– А тут що робили?

– Не знаю, може, якісь канали налагоджували. Кордон же поруч.

– Хто їх убив?

– Що?

– Хто ті люди, що припливли на кораблі?

– Ми їх називаємо козаками. Якесь угруповання, яке не підкоряється Києву.

– Як не підкоряється? – здивувалася Понамка.

– Ну, я всіх деталей не знаю, мені було доручено спостерігати за ними.

– Для чого?

– Щоб з'ясувати, хто за ними стоїть.

– І хто?

– Я не знаю! Я ж кажу, тут тільки місяць. За цей час вони припливали тричі.

– Минулого разу з ними був хлопець?

– Так, якийсь довгий такий, білявий! Сів до них на корабель, я бачив.

– Добре. Тепер лежи тут і рахуй до тисячі. Потім підеш. Якщо раніше, то пристрелю. Зрозумів? – поцікавилася Понамка.

– Зрозумів! – запевнив чоловік. – Лежатиму! Рахуватиму!

– Руки! – наказала Понамка.

– Навіщо? – спитав він.

– Руки, – повторила вона, і я аж свої руки за спину завів, бо була в її словах якась залізна переконливість.

Дядько поклав руки за спину, Понамка зв'язала їх ремінцем бінокля, обшукала чоловіка. Знайшла пістолет. Вийняла обойму. Залишила чоловіка, сама побігла у кущі. Я за нею. Ми спустилися з пагорба і побігли лісом. Не зупинялися аж до машини. Сіли і поїхали. В мене почалася істерика. Я скрутився на сидінні і тремтів, бо перед очима була та бійня.

– Ти бачив це! – крикнула Понамка і вдарила долонями по керму. – Круті чуваки, як вони поклали тих братків! З одного удару зрубали голови! Я таке тільки в кіно бачила! Я лише не розумію, чому їх кулі не брали?

– У них панцирі під одягом, – пояснив я, а сам схопився руками за голову.

– Панцирі? Молодці, все продумали! Братки не чекали, думали, що затопчуть лошків, а тут наштрикнулися на шаблі! Слухай, а ці хлопці з оселедцями, вони зовсім не клоуни! Справжні бійці! Я ж займалася фехтуванням, то можу сказати, що в них рівень майстра спорту, не менше!

– Ти займалася фехтуванням? – здивувався я.

– Так, поки мене не дискваліфікували.

– За що?

– Ну, одна моя суперниця зіграла проти правил, і я їй вмазала. Кулаком, два зуби вибила. Цього мені не вибачили, довелося зосереджуватися на боксі. Але ці хлопці, вони б могли виступати за збірну! Вони наче вирости з шаблею у руках, так добре рубалися!

Я не розумів захоплення Понамки. Я не любив кров, не любив вбивств. А тут вбили півтора десятка людей. Вбили на наших очах.

– Треба віддати гроші і відмовитися від цієї справи, – сказав Понамці, а вона закрутила головою.

– Ти що! Та я таку справу і без грошей би розслідувала!

– Від цих людей треба триматися якнайдалі!

– Красю, не сси! Ну і рубаки! Круті, капець! – Понамка натиснула на газ, ми вже вилетіли на шосе, легко обганяючи інші машини.

– А куди це ми? – спитав я, коли побачив, що ми промчали поворот на Оклунків.

– До Києва, Красю, до Києва! Дзвони тому Бар-Кончалабі, треба зустрітися та побалакати про цих пацанів з шаблями.

Розділ 3

Поїздки та польоти

Я набрав номер, Бар-Кончалаба швидко відповів. Був готовий зустрітися. Домовилися, що увечері в Києві.

– Чудово! – Понамка несподівано вдарила по гальмах, машина зупинилася, я ледь не вилетів у лобове скло. Добре, що завжди застібав пасок безпеки.

– Що? – спитав її.

– Я не можу! Одягай! – вона кинула мені боксерські рукавички для набивання ударів. Сама одягла звичайні. – Виходь, виходь!

– Понамко, мені погано! – поскаржився я.

– Зараз стане добре! Виходь!

Я вийшов з авто, одягнув ці квадратні рукавиці, Понамка почала по них лупити. Машини, що їхали поруч, сигналили такій дивині на узбіччі. Понамка не звертала уваги, гилила і гилила.

– Ухиляйся! Атакуй, відступай! – крикнула вона. Танцювала навколо мене хвилин двадцять, я вже рук не відчував, а вона все била і била. Нарешті відстрибнула, зігнулася навпіл і важко дихала. Я теж був ледь живий. Плювався, хекав, схопився за серце. Понамка поплескала мене по плечу. – Молодець, поїхали!

Вона була задоволена, попленталася до машини. Поїхали далі. Понамка спитала про їжу. Зупинилися, і вона сіла обідати. Змела все за п'ять хвилин. Далі до Києва вже не зупинялися. Зустрілися з Бар-Кончалабою на Дарниці, зайшли у якийсь генделик. Понамка замовила два пива і чай для мене.

– То про що ви хочете поговорити? – спитав Бар-Кончалаба, високий тлустий чоловік з непевним поглядом.

– Про пацанчиків з шаблями і при оселедцях, які плавають по річці Снів, – Понамка любила питати прямо.

– О! Добре, – кивнув Бар-Кончалаба. – П'ятдесят баксів.

Ми подивилися на нього. Я думав, що це якийсь жарт. Але в нього був цілком серйозний вираз обличчя.

– Що? – скривилася Понамка.

– Моя консультація коштує п'ятдесят доларів, – трохи схвильовано пояснив Бар-Кончалаба.

– Якого хера? – прямо спитала Понамка.

– Бо я найкращий у цій країні фахівець по чудовиськах! То, звісно, мої консультації коштують грошей, адже я володію унікальною інформацією! – гордо заявив Бар-Кончалаба.

Я побачив, що зараз Понамка вмаже йому по пиці. Скандал у Києві нам був непотрібний, бо при Понамці пістолет і, взагалі, ми ж цивілізовані люди. То схопив її за руки і зашепотів, що гроші впишемо у витрати і цю консультацію оплатить клієнт. Понамка легко звільнилася від мене, зібрала руки у кулаки, але в останню мить роздумала бити.

– Добре, ми заплатимо, але твоя інформація мусить коштувати п'ятдесят баксів.

– У цьому не сумнівайтеся! – з полегшенням зітхнув Бар-Кончалаба, який, здається, відчув, що був на небезпечній відстані від власного заюшеного носа.

– То що це за люди? – насідала Понамка.

Бар-Кончалаба зняковів, розчервонівся, опустив очі додолу.

– Вибачте, але гроші вперед.

– Ох ти ж диви, який торгаш! – здивувалася Понамка. – Красю, видай.

Я відрахував чотири сотні гривень, тоді це було півсотні баксів. Бар-Кончалаба з задоволенням сховав гроші у кишеню.

– Що ви хочете почути?

– Хто вони?

– Самі себе вони називають паничами. Це реліктова група запорізьких козаків, яка збереглася у віддалених районах ріки Снів.

– Запорізьких козаків? – перепитала Понамка і потягнулася до шиї письменника. – Гроші поверни, брехло!

– Я не брешу! Не брешу! Вони носять оселедці та вуса, а також одяг ще тієї пори! Жупани, шаровари, свитки! І розмовляють вони старовинною українською, якої вже зараз немає! А ще вони дуже небезпечні і, коли що, хапаються за шаблі, які завжди носять з собою!

Понамка забрала руку, Бар-Кончалаба з полегшенням зітхнув і продовжив.

– Вони майже не з'являються тут, у Рабських землях, як вони називають наші краї. Лише іноді приїздить щось купити. Для цього використовують ріку Снів, бо по суходолу шляху до них не існує. Міліція тут їх намагається не помічати, а вони намагаються не конфліктувати з міліцією.

– Пливти до них довго? – спитала Понамка.

– Десь два дні. Але справа в тому, що просто так не допливеш.

– Чому?

– Бо ріка Снів починає плутатися, розпадатися на купу річищ. Щоб проплисти там, треба дуже добре знати ті краї. Усі інші там заблукають, сядуть на мілину чи втопляться у болотах.

– А впасти на хвіст цим товаришам можна?

– Якщо паничі захочуть, вони можуть вас узяти. Але якщо не захочуть, то ніщо не зможе примусити їх пустити чужого на корабель.

– То, виходить, до їх краю ніяк не добратися?

– Ні. А навіщо вони вам? – підозріло спитав Бар-Кончалаба.

– Вони викрали одного хлопця. Нам треба його повернути, – чесно пояснила Понамка.

– Все, можете з ним попрощатися. Ніхто не повертався звідти, – запевнив Бар-Кончалаба.

– Ну, це ще подивимось! – Понамка не любила здаватися.

– Вони не відпускають чужих, – наполягав Бар-Кончалаба.

– А якщо я запропоную обміняти нашого хлопця на одного з них?

– Кого з них? – здивувався Бар-Кончалаба.

– Ну, на цих, з оселедцями. Наступного разу я нападну на них і візьму у полон одного чи кількох. Буду вимагати, щоб вони повернули хлопця, а я тоді вже віддам їм полонених.

– Ні, – Бар-Кончалаба рішуче закрутив головою. – Так не вийде. Для паничів страшенна ганьба потрапити у полон. Навіть якщо вам вдасться захопити хоч одного панича живим, ніхто не дасть за нього і копійки, бо паничам не потрібен воїн, якого можна полонити. Вони на нього і кінський кізяк не обмінюють.

Бар-Кончалаба говорив переконливо, не вірити йому причин не було.

– А дороги суходолом туди точно немає? Може, стежка якась? – не здавалася Понамка.

– Ні, бо чому тоді паничі лише на кораблі дістаються сюди? – розвів руками Бар-Кончалаба.

Понамка замислилася. Тоді у розмову вступив я, не дарма ж ми заплатили цьому хлопцю.

– А чому одні з оселедцями, а інші голомозі? Перші з шаблями, а другі – з кинджалами? – поцікавився я.

– З оселедцями і шаблями – то самі паничі, а з поголеними головами і кинджалами – їх слуги. Є ще раби, яким заборонено голитися і брати до рук зброю.

– То раби сидять на веслах? – здогадався я.

– А ви що, бачили корабель паничів? – Бар-Кончалаба аж підхопився.

– Слухай, а якщо повітрям? – несподівано спитала Понамка.

– Чим? – ми з Бар-Кончалабою перепитали хором.

– Повітрям! У мене є знайомий, у нього – літак. Якщо полетіти до цих, як їх...? – спитала Понамка.

– Паничів, – підказав Бар-Кончалаба.

– Паничів. Суходолом не пройдеш, річкою – заплутано, але повітрям то можна!

– Ніхто не погодиться туди летіти! – скривився Бар-Кончалаба.

– А зараз питаємо! – Понамка почала набирати номер. Ми дивилися на неї, як на рулетку у казино. Виграємо чи програємо? – Алло, Ігорьок, привіт, це Понамка. Слухай, а ти літаєш зараз? Та треба злітати в одне місце. Розумію, що грошей коштує. Як далеко летіти? Зараз питаю, – Понамка подивилася на Бар-Кончалабу. – Скільки туди летіти?

– Та десь кілометрів двісті, не більше.

– Двісті кілометрів туди і двісті назад. Так, без посадки, просто дещо подивитися. Так, я розумію, що рахунок на тисячі. Гроші є, не хвилюйся. Коли можемо летіти? Завтра? Чудово! Так, купи пальне, завтра вранці будемо у тебе! Звісно, з готівкою! Бай! – Понамка радісно подивилася на нас. – Ось бачите, а ви боялися, що не полетять! Полетять!

– Слушайте, а візьміть мене! – зненацька попросив письменник.

– Тебе? – Понамка посміхнулася, я відчув, що зараз погодиться, бо добра душа, то втрутився.

– Це коштуватиме грошей, – сказав серйозно. – Польоти – справа дорога.

– Добре. Скільки? Сто, двісті гривень? – спитав Бар-Кончалаба. Понамка закрутила головою в тому сенсі, що і так візьмемо, а я зареготав.

– Гривень? Та за двісті гривень тебе тільки в салон пустять посидіти! – поважно сказав я.

Я планував торгуватися, вичавити з нього хоча б сто баксів, але цей Бар-Кончалаба несподівано запропонував нам назвати суму.

– Половину вартості польоту. Це десь тисячі чотири гривень, – сказав я.

– А звідки ти знаєш, яка буде вартість? – не повірив Бар-Кончалаба.

– Бо я останні три роки сиджу на авіасимуляторах і знаю витрати пального по всіх літаках. У «Ан-2» витрата пального – літр на кілометр.

– Чому так багато? – скривився письменник.

– Бо «Ан-2» – старий літак, жере, як не в себе. Нам потрібно двісті літрів туди, двісті – назад, ще хоча б сотня літрів запасу. Півтонни це п'ять тисяч. А ще оренда літака, – пояснив я економіку.

– Добре, я згоден, – несподівано сказав Бар-Кончалаба. Навіть торгуватися не став!

– Гроші вперед, – я був суворий.

Він віддав сотні, які отримав від нас. І ще кілька зверху.

– Цього замало, – я розвів руками, мовляв, тільки вся сума вирішить справу.

– Решта в мене вдома. Ви ж на машині? Давайте заїдемо, я візьму гроші, речі і поїдемо. Добре?

– Добре, тільки я мушу пообідати, – сказала Понамка, якій, здається, сподобалося, як я відбив половину дороги.

– Тільки не тут. Занадто вбоге меню, – покрутив носом я.

– Чого? Сандвічі, горішки, чіпси! – Понамка любила нездорову їжу.

– Це отрута! Треба знайти нормальний заклад, – наполягав я.

– Біля мене є хороший ресторан. Недорогий, і добре готують, – запропонував Бар-Кончалаба.

– Поїхали! – миттю вирішила Понамка.

Ми підвезли письменника додому, він побіг збиратися, а ми пішли вечеряти. Точніше вечеряла Понамка, а я лише пив каву. Моїй добрій панні приносили все нові тарілки, які вона спорожнявала з дивовижною швидкістю.

– Мені не подобається цей Кончалаба, – сказав я, почекавши, поки Понамка трохи вгамує свій голод. – У нього брехня в очах. Гнилий тип.

– Ну, може, і гнилий, але багато чого знає, – Понамка вже пила чай, і очі її посоловіли.

– Чого це він ув'язався летіти з нами?

– Йому цікаво, він же дослідник. Не хвилюйся, Красю, все буде добре. Злітаємо, подивимося.

– А далі що?

– Що?

– Як ми витягнемо звідти того хлопця?

– Ще не знаю. Можливо, доведеться десантуватися туди.

– Понамко, ти бачила, що це за люди! Вони відріжуть голову і прізвища не питають!

– Так, люди жорсткі, це факт. Але ж я теж не подарунок. І взагалі, Красю, не бери дурного в голову. Полетимо, подивимося, що і як, потім вирішимо. Добре? – Понамка позіхнула.

– Добре, тільки ми зараз нікуди не поїдемо, тобі треба поспати.

– Ні, часу немає, – Понамка закрутила головою.

Я знав, що після такого столу їй потрібно поспати, думав, що робити, бо боявся стати жертвою водія, який заснув за кермом. На щастя, виявилось, що у Бар-Кончалаби є водійські права. То він сів за кермо, Понамка вляглася на задньому сидінні, і ми поїхали на Оклунків. У Понамки завжди був міцний сон, тому я скористався моментом, щоб розпитати Бар-Кончалабу.

– Як ці паничі ставитимуться до нас, якщо зустрінуть?

– Думаю, що не дуже добре. Вони зверхньо ставляться до чужинців.

– І вони завжди при зброї?

– Так. Завжди. З самого дитинства. Ще маленьким їм вручають іграшкові шаблі, які поступово робляться важчими. Коли дітям виповнюється дванадцять років, їм дають короткі шаблі і вони стають джурами. Джури ловлять рабів, чергують у куренях, а потім відправляються у башти на кордоні, де воюють з чудовиськами. Значна частина джур гине, а тим, хто виживає, вистригають оселедець і висвячують у паничі.

– Воюють з чудовиськами? Що це ще за чудовиська? – занервував я.

– Ну, це ж ріка Снів, дивний край, де все інакше, аніж у нас. Але не хвилюйся, ми ж будемо у повітрі, – не дуже переконливо заспокоїв письменник.

– А звідки ви знаєте все це?

– Я все життя вивчаю дива. Про «Сто чудовиськ України» чув?

– Ні, що це?

– Це моя книга, присвячена найцікавішим чудовиськам нашої Батьківщини.

– І де її можна купити?

– Ніде. Вона заборонена.

– Ким? – здивувався я, бо не чув, щоб книги забороняли.

– СБУ.

– За що?

– За дискредитацію іміджу країни. Нашій владі соромно і перед Заходом, і перед Сходом за те, що в Україні панують чудовиська, тому тема старанно замовчується. Про них не почуєш у ЗМІ, краще не згадувати про них в інтернеті, а книгу мою взагалі заборонили. Я два роки провів у тюрмі через неї.

– Ви сиділи через книгу? – здивувався я, бо зустрічав людей, які сиділи за вкрадену курку або взагалі ні за що, але щоб посадили за книгу!

– Так, через неї. Мене випустили за умови, що я забуду про чудовиськ.

– І навіщо ви вирішили полетіти з нами?

– Бо мені дуже кортить подивитися, що змінилося на ріці Снів.

Далі він почав розповідати, як два роки сидів у СІЗО. Не брехав. По різних деталях дуже легко зрозуміти, чи людина дійсно сиділа, чи переповідає з чужих слів. Він сидів. Розхвилювався, запалив цигарку. Ми мчали нічною дорогою. Я задумався про цю справу і заснув.

Прокинувся за кілька годин, коли Бар-Кончалаба спитав, куди повертати з Оклункова на аеродром. Я попросив заїхати в місто, зняв у банкоматі гроші, потім довелося будити Понамку, яка сіла за кермо і повезла нас якимись путівцями на невеличкий аеродром неподалік кордону. Там ще з радянських часів залишилася злітна смуга, на якій тепер стояли кілька старих «Ан-2», один з яких

готували до нашого польоту. До нас прибіг льотчик, хлопець років тридцяти, у комбінезоні.

– Привіт, Понамко, треба грошей дати, інакше не заправлять, – сказав він.

– Без проблем. Красю, розплатися, – наказала Понамка.

Я віддав гроші льотчику, той передав їх якимось двом чоловікам алкоголічного вигляду. Вони швидко перерахували купюри і побігли до сараю поруч. Звідти кожен викотив по бочці з паливом, яке швидко доправили до літака, почали заправляти. Я з недовірою дивився на цей «Ан-2», схожий на доісторичний релікт. Знався на літаках, бо багато часу проводив за авіасимуляторами на роботі, коли не було клієнтів. Там були сучасні літаки, реактивні винищувачі, а це якийсь привіт з минулого.

– А куди летіти? – спитав льотчик.

– На ріку Снів, – Понамка любила говорити прямо.

– А куди саме? – напружився льотчик, і я вже злякався, що він відмовиться і не полетить.

– До паничів. Це такі хлопці з оселедцями і шаблями, – сказала Понамка, наче про щось звичайне.

– А, до них, знаю! – чомусь зрадів хлопець.

– Звідки знаєш? – зацікавився Бар-Кончалаба.

– Та літав туди.

– Для чого?

– Вантажі возив.

– Що за вантажі? – навідався письменник.

– Не знаю. Мені замовили, я і возив.

– Хто замовив? – Бар-Кончалаба ледь не за петельки хапав льотчика.

– А хто це такий? – невдоволено спитав той.

– Не швиди, – строго сказала Понамка і відтіснила Бар-Кончалабу від льотчика. – І хто найняв тебе туди літати?

– Та бандити якісь, – пілот скривився, мабуть, через не дуже приємні спогади.

– Бандити? – ми з Понамкою здивувалися майже хором.

– Так, спочатку прийшов просто дядя, домовився про політ. Я погодився. Роботи небагато, будь-який клієнт важливий. Тільки він сказав, що на ріку Снів. Я відмовився.

– Чому?

– Бо там небезпечно. Ніхто туди не полетить!

– І що далі?

– А далі приїхав Батон. Знаєте Батона? – ми з Понамкою кивнули, бо Батон був відомим у Оклункові кримінальним авторитетом, який просидів десять років у тюрмі за вбивство, пару років тому вийшов. Більшість його колег по 90-х були вже у могилі, все в місті тримали прокуратура та менти, Батон дуже хвоста не піднімав, потроху щось там заробляв і сидів тихо. Але в деяких колах зберігав певний вплив.

– І що Батон?

– А що, дробовик дістав, сказав, що дуже поважні люди з Москви просять і треба летіти, інакше він мене в Оклункові знайде і переламає руки-ноги. Адресу мою назвав. Він же на наркоті, від нього всього можна чекати. Ну я і полетів. Кілька ящиків вантажу і троє пасажирів, на вигляд братки. Летіти десь дві години, до оцих, з оселедцями і при шаблях. Там вантаж скинули, щось ще завантажили. Полетів назад.

– А що за вантаж? – спитала Понамка.

– Слухай, моя справа возити. Менше знаєш, краще спиш! – помітно занервував льотчик, з чого стало зрозуміло, що возив він щось не дуже законне.

– І досі возиш?

– Ні, кілька місяців тому щось трапилося. Ми в черговий раз полетіли, а там на злітній смузі колоди дерев'яні навалені і ті хлопці стріляти по нас почали. Довелося летіти назад.

– А що трапилося?

– Не знаю. Бандити дуже лаялися, погрожували тим пацанам з оселедцями розборками.

– А тільки ти туди літав чи ще хтось?

– Кілька разів бачив ще літаки. Теж «Ан-2», російські. Які злітали перед тим, як я підлітав.

До льотчика підійшов один з мужиків, які вже залили паливо.

– Готово.

– Ну що, полетіли, – сказав пілот.

– Вибачте, а у вас парашут є? – спитав Бар-Кончалаба. Він помітно нервував, аж спітнів.

– Не хвилюйтеся, літак відремонтований, ресурсу ще набагато вистачить, то не впадемо, – спробував заспокоїти пілот.

– Та я не про те. Просто висоти боюся, – скривився письменник. – Дайте, будь-ласка, парашут, мені з ним спокійніше буде.

– Ну, добре. Васильович, дай парашут! – наказав льотчик.

Васильович приніс парашут і оцинковане відро.

– Про всяк випадок, щоб потім з підлоги не прибирати, – пояснив Васильович.

Ми зайшли до літака, там були не дуже зручні сидіння під стінками. Понамка одразу полізла у кабіну до льотчика. Той завів двигун. Літак весь здригнувся, у салоні почало трохи смердіти паливом.

– Якщо буде кидати або вібрація, не хвилюйтеся. Техніка стара, але надійна! – крикнув нам пілот.

Деякий час прогрівав двигун, нарешті літак потроху рушив з місця. Їхав, потім розвернувся, постояв, почав набирати швидкість. Котився просто полем, ніякої бетонної смуги не було. Стрибав по траві, а потім стрибки припинилися, ми відірвалися від землі. Мені було дуже страшно, я перший раз у житті літав по-справжньому. Бар-Кончалаба той молодець, перевірів парашут, одягнув його і посміхався задоволено.

Я дивився в ілюмінатор. Внизу були лани, лісосмуги, невеличкі села. Ми летіли невисоко. Можливо, щоб нас не засікли, бо політ, здається, був повністю нелегальним.

– Дивіться в ілюмінатори і не заплющуйте очей, а то блюватимете! – закричав нам льотчик.

Понамка з ним про щось розмовляла, вони реготали, задоволені. Я тримався за стінку і дивився в ілюмінатор. Поступово ланів ставало менше, а лісів більше. Потім помітив знайоме село. Ми його об'їздили, коли їхали до пристані. Он лісова дорога до неї, а онде і сама пристань. Господи! Трупів вбитих лежали, як їх і залишили! І машини, чорні позашляховики, стояли досі півколом!

– Напилися, чи що? – спитав Бар-Кончалаба, який не розумів, що то за тіла серед сосен. Те, що тіла без голів, він не помітив. Я не відповів, згадав бійню, мені стало страшно, намагався триматися. Літак між тим повернув ліворуч і почав летіти уздовж річки. Вона звивалася серед порослих лісом пагорбів. Місця були зовсім дикі, ані сіл, ані доріг, ліси і ліси. – О, туристи! – зареготав письменник.

Я побачив на річці корабель, стилізований під давньогрецьку трієру. Веслувальники були на палубі. Пасажири корабля виглядали сучасно, жодних тобі оселедців, одягнені були у шорти та футболки. Неквапливо гребли, здивовано дивилися на нас.

– Хто це? – спитав я.

– Туристи! На ріку Снів продають тури. Сплав на давньогрецькому кораблі серед дикої природи, – пояснив Бар-Кончалаба.

– Вони теж потраплять до паничів? – спитав я.

– Так. Хіба що заблукають і зможуть оминати.

Ми швидко обігнали корабель, полетіли далі. Бар-Кончалаба дістав якусь мапу.

– Що це? – спитав у нього.

– Та мапа, але неправильна. Зовсім не те позначене, – поскаржився письменник, але чомусь мапу роздивлявся уважно, потім подивився на годинник, щось наче рахував. Кивнув головою, сховав мапу. Мені не дуже сподобалися ці його дії, але нічого ж кримінального. Летіли далі. Ліси, ліси, ліси і серед них ріка. Заздрив туристам, навіть не підозрював, що в Україні є такі дикі місця, наче Сибір якийсь.

– Скільки вже летимо? – спитав Бар-Кончалабу, який час від часу дивився на годинник, наче чекав чогось.

– Тридцять дві хвилини.

За деякий час літак узяв убік від ріки. Бар-Кончалаба одразу побіг лаятися до льотчика. Той гучно пояснював, що триматися ріки небезпечно, краще узяти ліворуч, летіти над лісами.

– Вийдемо на ріку в районі фортеці, там ми раніше сідали, – сказав льотчик.

– Я все ніяк не зрозумію, про яку небезпеку він говорить? – спитав я у Бар-Кончалаби, який чомусь виглядав заклопотаним.

– Ну, там же чудовиська різноманітні. Я вам потім розповім все! – він знову роздивлявся свою мапу. Довго, потім посміхнувся, мабуть, результати йому сподобалися. Крутив головою і посміхався.

Несподівано щось дзенькнуло знизу об літак. Я подивився в ілюмінатор і побачив, як з лісу у нас летять стріли! Справжні стріли, наче у кіно!

– По нас стріляють! – крикнув я і відчув, що літак почав набирати висоту.

– Не хвилюйтеся, це стрибунці, або одноноги, – сказав Бар-Кончалаба. – У них луки з кам'яними гостряками, вони не проб'ють дюралюміній корпусу.

– Господи, що це? – я побачив велику галявину, якою мчали дивовижні тварюки, трохи схожі на людей, але в них була лише одна нога, потужна, з широкою ступнею. Ногою ці істоти відштовхувалися від землі і підстрибували одразу на кілька метрів вгору і на десятки метрів у довжину. Істоти порослі шерстю, з лев'ячими гривами на головах і з луками у руках. Посилали в нас багато стріл, стрибали за нами, але ми були швидші за них і занадто високо для їхніх луків.

– Примітивні істоти, але досить небезпечні, – пояснив Бар-Кончалаба. – Особливо, якщо зіткнутися з ними на землі. Можуть розстріляти, не наближаючись.

– Слухайте, що це, в біса, за краї такі? – спитав я нервово. Бо нічого не розумів.

– Ну, краї як краї, це ж ріка Снів, – розвів руками письменник.

– Чому тут так?

– О, це питання, відповідь на яке коштує дуже дорого. Я шукав її все життя і не знайшов. На жаль. Але не переймайся, тобі ж тут не жити. Злітаємо, подивимося з висоти пташиного польоту і додому. Не переймайся. Подивися, яка краса навколо.

Ліси, ліси, ліси, інколи серед них плями озер, пагорби, жодних ознак людей. А ми ж летіли вже досить довго.

– А це не Росія? – знову спитав я Бар-Кончалабу.

– Ні, Росія ж на сході, а ми летимо на захід. Це Україна. Точніше, територія між Росією і Україною, яка нікому не належить.

– А чого її досі не захопили?

– Тому що її важко захопити, а ще важче утримати.

– Стільки лісу! Не розумію, як його досі не випиляли.

– Це важко з технологічних причин, – Бар-Кончалаба зареготав не зрозуміло чому. Мені він не подобався, то я відвернувся від нього, дивився в ілюмінатор. Летіли. За деякий час я побачив попереду якусь фортецю з вежею.

– Фортеця! – закричав я.

– Де? – Бар-Кончалаба підбіг до мене і подивився в ілюмінатор. – Точно, вона!

Складена з кам'яних брил досить висока башта стояла на березі ріки, оточена дебелими мурами. Ми знову були над рікою! А он якісь люди бігають на стінах. З десяток. Я хотів спитати Бар-Кончалабу, що це за люди, а замість цього отримав по голові. Чимось важким. Завалився зі стільця на металеву підлогу, що вібрувала в такт двигуну. Щось темне заливало мені очі, я не знепритомнів, але був у якомусь дивному стані нокдауну.

– Бери праворуч! Праворуч, інакше я тебе застрелю! – почув я голос Бар-Кончалаби з кабіни.

– Ти що коїш? – скрикнула Понамка.

Постріл, який добре було чути, не дивлячись на гуркіт двигуна.

– Або береш праворуч, або я вас пристрелю! І хай хтось тільки рипнеться! – верещав Бар-Кончалаба.

– Праворуч не можна! Там небезпечно! – обізвався льотчик.

– Небезпека у моїй руці! Це пістолет! Хочеш отримати кулю в голову? Ні? Тоді лети, інакше застрелю! – валував Бар-Кончалаба.

– Слухай, краще поверни, бо цей навіжений дійсно тебе застрелить, – закричала Понамка. Кричала, щоб її почули, голос у неї був спокійний. У моєї панни були залізні нерви, вона не лякалася навіть у найжахливіших ситуаціях.

– Бери праворуч! – у Бар-Кончалаби була майже істерика.

– Туди не можна, ми загинемо! – стояв на своєму льотчик.

Ще постріл. Куди той клятий письменник стріляв? Хоч би літак не пошкодив!

– Спокійно! Я беру праворуч, беру! – прокричав льотчик, якого другий постріл, мабуть, переконав. – Уже взяв! Тільки мушу попередити, що там нас чекає смерть!

– Зменш висоту. Лети понад лісом, якомога нижче, – наказав Бар-Кончалаба. – І навіть не думайте рипатися, бо пристрелю! Обох! Мені втрачати нема чого!

– Що ти замислив? – спитала Понамка.

– Дещо! Зараз завезете мене, а потім летіть, куди захочете!

– Як довго летіти? – спитав льотчик.

– За моїми розрахунками десь півгодини.

– У нас не вистачить пального на зворотній шлях, – крикнув льотчик.

– Вистачить. А як ні, то сядеш у паничів, заправитесь там.

– Вони більше не приймають літаки!

– Поменше патякай, лети! – наказав Бар-Кончалаба.

Я тільки чув ці крики, нічого не бачив, бо очі заливало щось темне і тепле, у голові гуло. Я став рачки, витер очі рукою, трохи роздивився. Ага, онде стояв Бар-Кончалаба у дверях кабіни, він наставив пістолет на пілота. Мені запаморочилося в голові, і я сів, підігнувши коліна.

– Слухай, там же немає летовища, я не зможу приземлитися, – сказав пілот.

– А мені і не треба, у мене є парашут, – зареготав Бар-Кончалаба.

– Парашут несправний. З ним не можна стрибати. Давай повернемо назад, – запропонував льотчик.

– Не бреши, парашут я перевірів, він у робочому стані. Летимо.

– Що ти зробив з Красею? – спитала Понамка.

– Трохи пригостив по голові. Він живий, не хвилюйся.

– Навіщо ти чекав нас, щоб полетіти сюди, чому не полетів сам?

– Бо думав, що ніхто не погодиться. Льотчики – забобонні люди, їх важко переконати. А тут ви з'явилися і все вирішили! – Бар-Кончалаба зареготав.

– Там дійсно небезпечно! – дратувався пілот.

– Тримайся якомога нижче, і тоді у вас буде шанс врятуватися! – наказав письменник.

– У нас, а в тебе? – спитала Понамка.

– За мене не хвилюйся!

– Ти просто вистрибнеш? А що далі, куди ти підеш?

– Чула щось про Райгород? – хрипко сказав Бар-Кончалаба.

– Райгород? Що це?

– Місто для героїв, де вони отримують вічне життя і рай. Ось я туди.

– Що за маячня? – скривилася Понамка, яка була не схильна до метафізики.

– Не маячня!

– Ти віриш у рай? – Понамка зареготала.

– Ще раз засмієшся, і я тебе пристрелю, – крикнув ображений Бар-Кончалаба.

– Чорт, мужик, ми ж там всі загинемо! Туди пацани на винищувачах боялися літати, а не те що на цій шкарбанці! – закричав льотчик, який, судячи з голосу, дійсно дуже хвилювався. – Нам кранти!

– Не панікуй! Тримайся нижче, тільки за дерева не зачепись. Коли я вистрибну, розвернешся і повний вперед. У вас дуже хороші шанси врятуватися.

– Слухай, а можна і мені у той Райгород? – несподівано спитала Понамка.

– Що? – письменник дуже здивувався.

– Хочу з тобою у той рай для героїв.

– Ні!

– Чому?

– Тому! І не відволікай мене! Мовчи! – Бар-Кончалаба щось роздивлявся, мабуть, мапу. – Ага, он покинута фортеця. Тримайся праворуч від неї. Ще недовго! А ти сиди, де сидиш! – це він крикнув мені, бо я намагався підвестися. Але не міг. У голові бозна-що. Він добряче мене вдарив. Клятий письменник, я ж підозрював, що якийсь він гнилий, щось затіває!

Сидів на підлозі, вібрував разом з нею. Летіли. Ніхто більше не розмовляв, всі були напружені.

– Так, он він, Райгород! – крикнув Бар-Кончалаба. – Лети до того поля. І набирай висоту, я не хочу розбитися! Набирай! Там я вистрибну і летіть, куди хочете! Давай! Так, добре. І не намагайся зі мною жартувати! Я стрілятиму! Зрозумів? Стрілятиму!

– Спокійно! Спокійно! Стрибай, тільки не психуй! – попросила його Понамка.

– Я пішов. Всім залишатися на своїх місцях!

Бар-Кончалаба позадкував з кабіни.

– Не рипатися! – це він кричав мені. В нього був пістолет, звичайний ПМ. Я ліг на підлогу, притиснувши руки до голови. Бар-Кончалаба відкрив двері і визирнув. Потім крикнув: – Дякую за приємне товариство! Бувайте! – він стрибнув.

Слідом за ним із кабіни стрибнула Понамка. Зачинила двері, підбігла до мене.

– Красю, як ти? – вона допомогла мені підвестися і підвела до сидіння.

– Та нічого, добре, – кивнув я.

– Молодець, тримайся, все позаду! – вона витерла мені кров з обличчя. – Зможемо полетіти до тих паничів? Мені треба дещо подивитися, – спитала у льотчика.

– Та які паничі? З мене вистачить пригод! Додому! – верещав він.

– Чого він так злякався? – здивувався я, бо льотчик не був схожим на істеричку, але зараз поводився саме так.

– Не знаю, просто не чекав такого, – посміхнулася Понамка.

– Клятий письменник, – скривився я. – Відчував, що з ним щось не так!

– Ага, якийсь божевільний. Добре, що сам вистрибнув, а не довелося викидати, – вона зареготала. – Ну що, тримайся ось за поручень. Тримаєшся?

– Так, дякую, Понамко.

– Все буде добре, ми вже повертаємося.

Вона повернулася до кабіни, я дивився в ілюмінатор. Ріка, по берегах ліси, якась тінь майнула згори, я намагався побачити, що то було, втиснувся обличчям в ілюмінатор, але нічого не побачив. Підвівся, щоб перейти до протилежного борту і подивитися звідти, коли раптом удар, від якого літак здригнувся. Перерваний вереск пілота, лайка Понамки, я покотився по салону, ледь не почав блювати, так мені було зле і страшно. Підхопився, бо Понамка могла бути у біді, я мусив допомогти своїй добрій панні. Зробив кілька кроків і зупинився. Бо в ілюмінаторі по правому борту побачив величезного змія, який летів паралельно з нами. І тримав у величезній пащі пілота! А потім узяв убік від літака. Мене почало трусити від нервів! Двигун ревів, а літак нахилився вперед.

– Чорт! Красю, пілот кудись зник! Ми падаємо! – закричала Понамка. Кричала вона не тому, що злякалася, а просто перекрикувала двигун і інформувала мене про ситуацію.

Ми дійсно падали, літак нахилився вперед, і я побіг до кабіни. Ноги підгиналися, мене всього трясло.

– Фак, падаємо! – продовжувала доповідати Понамка. Я забіг у кабіну. Вона була вся у крові. І велика дірка ліворуч, якраз над місцем пілота. Самого пілота не було, змії схопив його і вирвав з крісла. – Земля! – закричала Понамка, і я побачив, що попереду на нас летіла земля, дерева, ліс. – От херня! – крикнула Понамка.

Я штовхнув її праворуч, на порожнє сидіння, а сам стрибнув у крісло, де раніше сидів пілот. Обома руками схопився за важіль керування, вперся ногами і потягнув його до себе. Двигун ревів, ми падали, земля ставала все ближче. Я помітив, що ми падаємо не так прямовисно, як раніше, але здавалося, що все одно нам забракне часу. Я відчайдушно тиснув важіль на себе і заверещав. А потім дерева, що були вже поруч, несподівано зникли, і ми побачили небо. Понамка радісно закричала, але нас завалило на правий бік. Я трохи зменшив оберти, намагався відчутти літак. Мені вдалося його вирівняти.

– Йо, Красю, ти що – льотчик? – закричала Понамка і здивовано подивилася на мене.

– Ні, але десь тисячу годин на авіасимуляторах налітав. Щоправда, на сучасних винищувачах, а не на таких музейних експонатах, – я вже контролював літак, роздивлявся, куди летіти. – Понамко, витри кров з карти, – попросив її, бо сам боявся кинути важіль керування.

– Красю, ти крутий! А я думала, що ти порнуху годинами дивишся! Сидить, напружене таке, пика червона! – вона витерла мапу. У дірку, через яку витягли пілота, сильно задувало. І мені було страшно.

– Понамко, іди у салон, дивися в ілюмінатори по обидва боки, щоб нас знову не атакували, – попросив я.

– Добре! – вона стрибнула у салон.

– Чисто! – крикнула невдовзі. Я кивнув. Роздивлявся мапу. Але вона була до одного місця, бо це мапа території навколо Оклункова. От би мапу Бар-Кончалаби сюди! Згадав, що ми летіли до башти на захід, потім узяли на північ і так тримали, аж поки не дісталися покинутої фортеці. Потім узяли трохи на схід. То зараз летіти на

південь і дивитися, чи не побачу знайомі орієнтири. Збільшив оберти, мені хотілося якомога швидше забратися звідси.

– Понамко, що там?

– Чисто! Красю, як виберемося, я тебе буду називати Нестеров! – крикнула Понамка і засміялася. Вони любила стресові ситуації, у ній починав грати адреналін, а мені було дуже страшно. Схопився за важіль, перелякано оглядався навколо. Потім подумав, що ніколи ж не садив «кукурудзник». Якби «F-16», я б його посадив, я стільки разів його садив, я знав, що робити! Але цей «Ан-2»! Хоча технологія приблизно однакова. Знизитися, зменшити оберти, трохи задрати ніс і все. Клятий письменник! У яку халепу нас втягнув!

Краєм ока я помітив щось праворуч.

– Понамко, праворуч! – закричав з переляку.

– Щось наближається! – Понамка зовсім не злякалася. – Диви, падла, дракон, чи що?

Мене почало трясти ще більше. Збільшив оберти до максимуму. Але ця шкарабанка така ж швидка, як гуска на дорозі. Дракон наближався до нас.

– Нам капець! – заволав я. Якби це був невеличкий літачок, щось на кшталт «Сессни-180», можна було б спробувати маневрувати, але не на цьому сараї з крилами!

– Не бійся! Коли воно наблизиться, розвернись до нього правим боком, три секунди і різко вниз! – крикнула Понамка.

– Що ти замислила?

– Виконуй! – строго закричала Понамка.

– Слухаюсь! – відповів я з якимось полегшенням. Бо тепер можна було не чекати вірної смерті від якогось прибацаного чудовиська, якого бути не може, а виконувати накази керівництва. Подивився праворуч. Тварюка наближалася. Як вона могла так швидко літати? А хер з нею, мені було начхати, Понамка знає, що робити.

– Давай! – крикнула вона.

Я повернув літак праворуч. Почув постріли. Постріли! Чотири постріли, а потім я різко звалив літак униз, майже штопор, але удар у

крило, літак кілька разів крутнуло, мене ледь не викинуло з крісла. Змушений був кинути важіль, щоб втриматися. Потім таки схопив його, ледь вирівняв літак, озирнувся.

– Понамко! – заверещав щосили, бо злякався, що її викинуло у двері, через які вона стріляла.

– Спокійно! – відповіла вона. – Не бачиш ту падлу?

– Здається, ні!

– А що то тече з крила? – спитала Понамка. – Праворуч!

Я кинувся дивитися. Рідина, жовтувата рідина, наче «кукурудзник» вирішив посцяти. Рідина витікала зі вм'ятини, що залишилася після удару тварюки об крило.

– Бозна! – крикнув я, повернувся у крісло, а потім побачив, що стрілка на датчику пального швиденько прямувала ліворуч. – Херня, нам пробити бак!

– Ну, буває, не хвилюйся! – заспокоїла мене Понамка. Я дивився вниз. Під нами ліси. Сідати в них – вірна смерть.

– Понамко, нам потрібна галявина! Якесь чисте від дерев місце, де я спробую посадити літак. Десь поблизу, в нас усього кілька хвилин!

– Ліворуч ліси! Праворуч теж ліси! – бадьоро доповіла Понамка. Я вилаявся. Датчик почав подавати сигнали, що пальне закінчується. Я намагався порахувати, скільки цей сарай зможе планувати з вимкнутим двигуном. Думаю, що недовго.

– Ну що, Красю, будемо жити? – спитала Понамка, що залізла до кабіни. В руці у неї був пістолет.

– У тебе є зброя? – здивувався я, хоча ж вона стріляла з чогось у дракона і дивуватися я не мусив.

– Є! – Понамка задоволено посміхнулася.

– А чому ти не пристрелила Бар-Кончалабу?

– Красю, я – боксер, а не вбивця. До того ж у нього пістолет був уже у руці, а мені ще треба було його вихопити!

– Ліс закінчується! – крикнув я. Узяв трохи праворуч. – Нам треба дотягнути туди!

– Дотягнемо! – запевнила Понамка, і в цей момент двигун почав кахкати, а потім замовк. Пальне скінчилося.

– Спробуємо полетіти планером, – тихо сказав я. Ми поступово втрачали висоту і швидкість. Кінець лісу ставав все ближче, але не факт, що ми могли дотягнути до нього. – Понамко, біжи у хвіст! – наказав я.

– Для чого? – здивувалася вона.

– У хвості найбільші шанси вижити! Швидше!

– Я тебе не покину.

– Понамко, до біса розмови! У хвіст! – заверещав я.

Вона вистрибнула з кабіни.

– Міцно тримайся, буде сильний удар, втримайся, щоб тебе не розбило всередині літака! – крикнув їй. А сам розумів, що вже досить чітко бачу гілки дерев. Метрів тридцять до них, не більше. Ми летіли тільки за рахунок втрати висоти. Поле вже поруч. Встигнути! Встигнути! Я не закривав очей, хоч дуже цього хотів. Не можна було закривати, бо якщо нам пощастить, треба буде садити літак.

Я чув, як гілки почали шурхотіти по пузу літака, але ми не зачепилися, пролетіли ліс і вискочили на поле! Я потягнув важіль на себе, щоб хоч трохи задерти ніс. Ну і тепер дай Бог, щоб у траві не було глибоких ям. Тягнув важіль на себе, ось тепер можна заплющити очі. Удар! Літак підстрибнув, пролетів ще трохи, знову удар, і ми покотилися. Намагався гальмувати закрилками, коли несподівано попереду виник зарослий травною рівчачок. Колеса провалилися туди, літак став дибки, вперся носом у землю. Тріск, я стрибнув до салону, а літак гепнувся пузом догори. Я вдарився головою і знепритомнів.

– Красю! Красю! – мене плескали по щоках. Розплющив очі, побачив скривавлену Понамку. Вона помітила мій погляд і зраділа. – Живий!

Обняла мене. Ми були у літаку, який тріснув навпіл. Понамка допомогла вибратися з нього. Ми упали на пишну степову траву.

– Я ж казала, що виберемося! – кричала мені Понамка.

Я тільки головою крутив. Бо не вірив, що ми врятувалися. Спочатку від того навіженого з пістолетом, потім після загибелі пілота, а ще ж дракон, пробитий бак, сантиметри над деревами, рівчачок, який убив би нас, якби зустрівся на півсотні метрів раніше. Ну, і потім ми не вбилися, коли літак перевернувся. Якийсь ланцюг див!

– Живі! – верещала Понамка.

Я посміхнувся. Потім прислухався. Якийсь далекий тупіт.

– Красю, що? – спитала Понамка.

– Наче скаче хтось.

Ми прислухалися. І дійсно, тупіт копит.

– Он вони! – закричала Понамка і вказала у поле. Там до нас мчали з десятків вершників.

І я знову скривився, бо нічого доброго від вершників не чекав.

Розділ 4

Непрохані гості

Я підвівся, мене хитало, сяк-так озирнувся навколо. До лісу було далеченько, не втечемо.

– Це ті самі, – я кивнув у бік вершників.

– Ага, бачу, – сказала Понамка. – Паничі.

Попереду мчали кілька чоловіків з оселедцями, за ними голомозі.

– Може, пошугати їх пістолетом? – спитав я.

– Нічим шугати, набоїв немає! – зітхнула Понамка.

– Ти ж зробила тільки чотири постріли!

– Бо було тільки чотири набої. Інші вистріляла ще на травневі, все забувала зарядити, – вона зітнула плечима.

– Чорт! – скривився я.

– Та не бійся. Ми живі, то якось викрутимось.

– Вони і нам голови відріжуть, як тим бандюкам!

– Красю, не панікуй, – строго сказала Понамка. – Розмовляти буду я, а ти стій спокійно і не рипайся.

Вершники були близько. Тепер уже можна було бачити, що їхній загін поділений на три частини. Попереду на баских конях, одягнені у сині шаровари і червоні жупани, з-під яких виблискували обладунки, мчали чоловіки з оселедцями, озброєні шаблями. За ними на невеликих конячках поспішали молоді хлопці, підлітки років п'ятнадцяти. Одяг в них був не такий яскравий, шаблі менші, на голові волосся було зібране у довгі хвости. Останніми мчали голомозі, в них були зовсім дрібні коні, одяг сіренький, а зі зброї лише кинджали. За цими їхало ще кілька коней без вершників. Загін поспішав до нас, але не змішувався: підлітки не наважувалися наблизитися до дорослих з оселедцями, а голомозі до підлітків. Ось підлетіли до нас і стали підковою, наполовину оточивши. Я від жаху і дихати не міг, не те що говорити, а Понамка була спокійна.

– Доброго дня, – сказала вершникам. Ті роздивлялися нас. Роздивлялися вороже.

– Імати дівку, – кивнув чоловік з оселедцем.

Мабуть, це і був панич, про яких розповідав Бар-Кончалаба. Був він високий, широкоплечий, з вольовим обличчям і грізним поглядом. Такими ж були і його товариші, що ставили коней дибки і тримали руки на шаблях. Наказ панича побігли виконувати двоє голомозих. Один був років біля сорока, невисокий, але жилавий чоловік, другий – молодий, теж міцний хлопець. Вони і кинджалів не вихоплювали, мабуть, думали, що легко схоплять дівку. помилялися, бо Понамка трохи змістилася убік, зустріла потужним ударом у щелепу першого, а потім напала на ошелешеного другого. І ось вони вже валялися на землі з заюшеними пиками, а Понамка вихопила їх кинджали. Я аж очі закрив, бо подумав, що зараз нас зарубають за цю зухвалість. Навіщо Понамка почала демонструвати свої боксерські вміння?

– Ач яка! – сказав панич. – Ти імай.

Я відкрив очі, побачив, що один з підлітків зістрибнув з коня і побіг до Понамки. Вихопив свою шаблю, яка була коротша, аніж шаблі паничів, але довша, аніж кинджали голомозих. Підліток, скоріше юнак, був вищий за мене, стрункий і сильний, схожий на молодого хижака, кинувся на Понамку. Він не жартував, не грався, з усієї сили рубав, і я вже подумав, що кінець моїй добрій панні, але Понамка несподівано вправно відбивала удари юнака. Той дратувався, потім хотів схопити Понамку за волосся, але отримав кулаком в обличчя і аж покотився. Понамка була білявкою з близькою до ідеалу фігурою, але мала удар наче у якогось міцного мужика. Легко валила з ніг амбалів, вищих за неї на голову. Ось і тут хлопець впав, аж заричав від люті, підхопився і кинувся на Понамку, вклавши усю силу в удар, що мусив її вбити. Але Понамка відстрибнула, хлопець рубанув землю, а Понамка приклала його по потилиці рукояттю кинджала, і нападник впав непритомний. Понамка забрала його шаблю.

Я помітив, що паничі почали посміхатися і задоволено передивлятися між собою.

– Сей і сей, – сказав панич, і ще двоє юнаків зістрибнули з коней і побігли до Понамки.

– Це несправедливо! Так не можна! – обурився я.

– Красю, не лізь, – тихо сказала Понамка.

Вона тримала у правій руці шаблю, а у лівій кинджал. Юнаки наближалися до неї з різних боків, щоб вона повернулася до когось з них спиною. Понамка відбила атаку одного і сховалася за ним. Юнаки знову розбіглися, щоб атакувати з двох боків. Понамка вийшла з оточення, але було зрозуміло, що рано чи пізно їй не вдасться втекти. Юнаки знову кинулися в атаку. Вони очікували, що Понамка спробує прорватись, а вона замість цього пішла у саму гущину, ледь встигала відбиватися, ось хлопці кинулися на неї. Понамка відбила їх удари, а потім несподівано вдарила носакком одного. По причинному місцю. Той схопився руками і впав на коліна. Понамка вдарила другого. Вона б могла зарізати його кинджалом, але замість цього вдарила кулаком у щелепу. Дуже потужно, бо руків'я кинджала посилило удар. Юнак звалився. Понамка забрала в нього шаблю, потім обеззброїла і другого хлопця.

– Вбивати їх чи не треба? – спитала у паничів.

Ті тільки головами крутили. Один з них, той, хто наказував, стрибнув із коня. Вихопив шаблю. Важку, довгу. Понамка стояла проти нього з шаблею поменше і кинджалом. Я перелякано дивився на панича, який скинув жупан. Хижа посміхався. Він був високий, міцний, з довгими м'язистими руками та ходом тигра. Він наближався до Понамки, схожий на смерть. Атакував! Так легко бив, наче його шабля була зроблена не з заліза. Повітря аж свистіло, настільки швидкими були випадки цього панича. Понамка ледь встигала відстрибувати чи відбивати удари, при цьому стогнала, як тенісистки на корті. Панич атакував, Понамка відбивалася, він пришвидшився, вона теж, ось ухилилася від потужного удару і несподівано кинула кинджал. Руків'ям уперед, то кинджал вдарився у

ногу і впав на землю. Панич зупинився. Було зрозуміло, що якби Понамка хотіла, то зараз би кинджал стирчав у його нозі, і тому б вже довелося думати про те, як вижити, а не про напад. Панич закрутив головою і всміхнувся. Сховав шаблю у піхви. Подав Понамці руку. Вона потиснула її. Панич несподівано спробував заламати руку моєї панни, але отримав другою рукою в голову, а ногою в живіт, застогнав і відпустив. Понамка відстрибнула. Той чоловік подивився на своїх чубатих товаришів. Ті кивнули.

– Мене си звати Зубатий, а се браття Дерихвіст та Стріла, – сказав панич. Він дивно розмовляв. Наче і українською, але іншою, у нас так не говорили. – А ти як менуєшся?

– Понамка, – вона дивилася на нього насторожена, готова відбиватися далі.

– Звідкіль є ти?

– Здалеку, – Понамка, як колишній слідчий, знала, що чим більше скажеш, тим гірше.

– Герця їй подайте! – наказав Зубатий і сів на коня. Понамці підвели дебелого жеребця, що аж землю копитом рив. Злякався я, що скине ця тварина добру мою панну, але Понамка стрибнула на коня і так повіддя узяла, що одразу припинив він фиркати і в усьому почав підкорятися.

– А яко з цим вчинити? – спитав про мене один з голомозих.

– У раби його візьміть, – наказав Зубатий.

– Він мій! – втрутилася Понамка.

– Се слуга твій? – спитав Зубатий

– Так, – впевнено сказала Понамка. Я намагався не тремтіти, щоб вони не бачили, як мені страшно.

– До слуг його! – наказав він одному з голомозих. – І подивіться птаху сю залізну, чи є там що у нутрощах!

Голомозі полізли, витягли зсередини пом'яте відро та вогнегасник.

– Потому залізо заберемо, – сказав Зубатий. – Напрод!

Паничі нагнали коней. Їхали попереду. Всі троє були справжні богатирі. Років від тридцяти до сорока, з пишними оселедцями,

закрученими за вухо, у коштовних обладунках, при довгих шаблях. Не знаю, як змогла Понамка не програти двобій одному з цих воїнів. Понамка їхала за паничами в оточенні підлітків, яким було від дванадцяти до шістнадцяти років. Не такі міцні, як паничі, але високі, стрункі, напружені. В сідлі трималися впевнено, дивилися на Понамку. Останніми їхали голомозі і я з ними, трусився на чужому дрібному коні, якого мені дали.

Швидко мчали полем. Я вперше їхав верхи, ледь тримався, щоб не впасти. Мене брали нерви, бо тільки-но ледь не вбили. І можуть вбити трохи згодом. Ці паничі вони такі. Я хотів втекти звідси, повернутися до розміреного життя в Оклункові, я ж казав, що не треба вплутуватися у цю авантюру, але Понамка не послухала. Дарма! Я ледь не плакав, а потім примусив себе припинити скиглити. Пізно. Тепер треба було виживати.

Намагався не дуже трястися у сідлі, почав озиратися навколо, щоб відволіктися від жаху. Попереду побачив невелику фортецю: частокіл з кількома баштами, на яких чергували голомозі. Коли ми були вже поруч, відчинилися ворота однієї з башт, до якої вів підвісний міст. Ми заїхали всередину. Там нас чекали ще паничі, підлітки з невеличкими шаблями і багато голомозих. Всі здивовано роздивлялися Понамку, мене майже не помічали.

Паничі, що привезли нас, підійшли до своїх товаришів. Всі вони були схожі один на одного: високі, стрункі, широкоплечі. Засмагли голови, довгі оселедці, у вухах серги, всі з вусами, у обладунках і при шаблях.

– Ся прилетіла птахою залізною, какови з чужинських країв літають, – доповів Зубатий. – Та вона не з рабів. Добре валчить і шаблею, і ручно. Слуг одолеті, джур одолеті, супроти мене звитяжила, билася, яко з нас хтось.

Паничі дивилися на Понамку, яка стояла перед ними, склавши руки на шаблі. Всі інші, і голомозі, і підлітки, стояли осторонь. Я з ними.

– То добрий воїн дівка ся? – спитав найстарший панич, дядько років під шістдесят. З великою головою і сивим оселедцем. У натовпі слуг зашепотіли, що це старий Набока.

– Билася яро та хитро, яко панич, – кивнув Зубатий. – Чи, може, хтось із шановного панства на зачепку з нею стати жадає?

– Жадаю! – крикнув один з паничів, високий, чорнявий, зі шрамами на голові. У натовпі пішов шепіт, що це сам Ярош, славетний боєць.

Зубатий відійшов, а Ярош пішов до Понамки. Та спокійно узялася за шаблю, Ярош зі свистом вихопив свою. Кружляв навколо Понамки, схожий на отруйну змію, що вичікує момент, аби атакувати. Ось він кинувся на Понамку, його шабля, наче блискавка, літала біля моєї панни, яка ледь відбивалася. Удар, удар, знову удар, я аж скрикнув, бо переймався за мою добру панну. Мене вдарили у бік і наказали мовчати, бо не можна слугі голос подавати, поки пан не накаже. Понамка відбивала удари, відступала, Ярош гнав її до стіни, там хотів притиснути, загнати у глухий кут. Зненацька Понамка наче перечепилася, впала на землю. Ярош яструбом кинувся до неї, вдарив щосили, але лише розпанахав шаблюю землю, бо Понамка перекотилася вбік. Якби не встигла, то розсік би її чи не навпіл. А якби не був у латах, то вона б його вбила, вдаривши шаблюю у живіт. Вдарила і відскочила, шабля Яроша пошматувала повітря біля обличчя, але не наздогнала.

Роздратований Ярош заричав, схопився за розсічений обладунок, знову кинувся в атаку. Кілька ударів, і коли здавалося, що Ярош ось-ось має зарубає її, Понамка кинула йому в очі жменю піску, який прихопила, коли впала. Ярош залааявся, лівою рукою почав витирати очі, а правою махав шаблюю навколо, щоб не підпустити Понамку. А вона зняла свій кросівок і кинула з одного боку. Ярош кинувся туди шматувати повітря, а вона з іншого боку крутнулася і вдарила по ногах панича. Той гепнувся долілиць, хотів підхопитися, але Понамка вже була на ньому, приставила шаблю до шиї. Могла б убити, але не зробила цього. Зістрибнула і відійшла, почала взувати кросівок.

Ярош підхопився, аж заричав від ненависті, кинувся до неї, бо не звик програвати.

– Ускоромляйся, брате, – сказав старий Набока. Не кричав, тихенько промовив, і Ярош зупинився. – У зачепці звитяжила дівка ся славного Яроша. То файно валчить, нашого, панського кореню, а не рабського.

– Облудно валчила! Пилом очі засцяла, яко гаспід отрутою! – закричав Ярош.

– Котрий человек валчить і фортель содеєт, іжби перемочь неприятеля, то нема у тому гріха, – пояснив Набока.

– Вона се баба! – аж заричав Ярош і знову кинувся до Понамки з шаблею.

– Ускоромляйся! – гримнув старий і таки примусив Яроша зупинитися. – Мусиш ти признати, що уведений ти був і перемогла вона. Бо, може, іспоткалася нам паничарка.

– Баба! – закрутив головою Ярош.

– Сього дня старші джури підуть чудовиськ валчити, – продовжив старий панич. – Най і вона піде, покаже себе. Бо мало валчити барзо з людьми, треба ще вміти і чудовиськ звитяжити. Тако, браття?

Закивали паничі.

– Тако, брате Набоко, – сказав Зубатий. – Жеби не помилитися, най на чудовиськ піде. Як паничарка вона, то звитяжить вона чудовиськ і буде їй сакра до братства нашого, аже ні, то загине. Джури, до бою!

Джури почали сідлати коней.

– І мене візьміть, – попросив я джур, але вони мене відштовхнули з презирством. Я пробрався до Понамки, яка сідала на коня. – Візьми і мене, попроси мені коня, – зашепотів їй.

– Там може бути небезпечно, – відповіла Понамка.

– Понамко, я знаюся на чудовиськах! Я ж не тільки літав у комп'ютері, я ще і воював з ними. Я буду корисним!

– Красю, тут інші чудовиська, аніж у комп'ютерних іграх!

– Понамко, без тебе мені тут все одно не жити! Візьми мене, прошу!

– Ну, добре.

Вона сказала дати мені коня, і мені дали якогось обідранця. Спробував залізити на нього, гепнувся, наче дурень той. Голомозі з мене зареготали, а паничі наче і не помітили. Вони взагалі не помічали голомозих. З другого разу таки всівся верхи.

– Напрод! – наказав Зубатий, і загін вирушив з башти. Він, старий Набока і ще четверо паничів, у тому числі Ярош. Десяток джур і десяток слуг. Прямували приблизно у той бік, де лежав розбитий літак. Їхали хвилин двадцять, потім зупинилися на пагорбі. Паничі та джури зістрибнули з коней, яких забрали слуги. Джури вишикувалися перед паничами. Ще підлітки, але погляди в них були зовсім не дитячі. У кожного з джур, окрім коротких шабель, був ще спис і круглий щит. Також оклунок за спиною. Понамка стояла серед джур з такою самою зброєю.

Зубатий повторив правила. Говорив він дивно, але я більш-менш його розумів. Джури мусили піти до лісу і вполювати чудовисько. В якості доказу мали принести його голову, якщо голова завелика, то іншу частину тіла, по якій чудовисько можна буде впізнати. Якщо хтось загине, значить, він не навчився битися. Якщо хтось повернеться з пустими руками – ще гірше, значить, він боягуз, який буде вбитий. Джури закивали, Понамка теж.

– Можна, я піду зі своєю панною? – крикнув я. Голомозі почали бити мене, бо слуга не міг озиватися на свій розсуд, а тільки тоді, коли його кликав пан.

– Зі слугою піти можна? – спитала Понамка.

– Одна валчити мусиш! – закричав Ярош, який гнівно дивився на Понамку. Зубатий озирнувся до Набоки.

– Можеш піти і зі слугою своїм Але тоді мусиш вабоїти двох чудовиськ, – сказав Набока.

– Я згодна. Нехай йому дадуть хоч якусь зброю, – попросила Понамка.

Мені дали невеличкий щит та спис. Я не дуже розумів, що з ними робити. Потім Понамка дала мені мішок. Мабуть, він був для здобичі.

– До бою, джури! І нехай Ісус Кривавий на вістрі приправи вашої буде! – проголосив Зубатий.

Джури лавою пішли з пагорба у бік лісу. Понамка праворуч. Я поспішав за нею. Спочатку ми йшли поруч з іншими джурами, а потім відстань між нами почала збільшуватися. То у ліс ми зайшли вже окремо.

– Ну, що ти знаєш про чудовиськ? – тихенько спитала Понамка. В неї була напружена хода, моя панна готова була до нападу, тримала зброю напоготові, а мені зробилося страшно.

– Може, спробуємо втекти? – прошепотів я.

– Ти знаєш куди? – весело спитала Понамка.

– Ні.

– Тоді краще давай вполюємо двох чудовиськ. Слухай, а як ми зрозуміємо, що перед нами саме чудовисько, а не просто якась тварина? Га, Красю?

– Не знаю, думаю, що відчуємо це.

Я знову тремтів. Навколо начебто був звичайний ліс. Багато кущів, деінде галявини, але за кожним деревом нас могла чекати смерть.

– Треба було б зібратися з джурами загоном і йти разом, – прошепотів я. Понамка посміхнулася.

– Загоном не вполюєш достатньо чудовиськ.

– А по одному вони будуть полювати на нас, – наче на підтвердження цих слів, у лісі почувся крик. Мабуть, одного з джур. І рев якогось чудовиська. – О, Господи, – мені аж погано зробилося.

– Красю, заспокойся, якщо так боятися смерті, то неодмінно загинеш. Згадай, як нам щастило сьогодні. Ця серія не може урватися серед дня, – запевнила мене Понамка. – І прикривайся щитом, що ти ідеш, наче фраєр? Спис вперед, але не сильно, ти мусиш бути готовим завдати удар. Іди за мною, прикривай мені спину.

Ми прямували лісом далі. Здалеку почувся переможний крик джури і стогін чудовиська. Мабуть, хтось із джур вполював свою здобич. Я знову тремтів. Так зосередився на тому, щоб заспокоїтися, що не помітив, як Понамка зупинилася, і штовхнув її щитом у спину. Вона не роздратовалася.

– Красю, уважно, – прошепотіла мені, сама придивлялася і прислухалася. Наче нічого підозрілого, то пішла далі.

Ми стали переходити якийсь яроч, на дні котрого біг невеличкий струмок. Я ішов за Понамкою, а потім несподівано відчув жах. Не той загальний страх перед цим лісом, а конкретний жах, бо смерть дивилася на мене своїми невидимими очима. Щось небезпечно праворуч. Я спочатку глянув ліворуч, бо боявся подивитися одразу праворуч. Нарешті озирнувся. Нічого не побачив. Ліс як ліс, можливо, воно за кущами? І тут я відчув легкий рух повітря, щось схоже на вітерець, що промайнув поруч. Звідки вітерець у лісовому ярку? Я не розумів, а потім відчув прямий погляд. Це почалося у колонії, там виявилось, що я вмію відчувати погляди. Це вміння кілька разів рятувало мені життя. І ось зараз на мене щось дивилося. Воно рухалося, легко випередило нас, а потім зайшло з лівого боку до Понамки.

– Красю? – Понамка вже вибралася на край ярка і здивувалася, чому це я зупинився. Я відчув погляд і зрозумів, що той, хто дивиться, зараз стрімко наближається до Понамки.

– Тікай! – крикнув я їй, а сам кинув спис у повітря. Це виглядало божевіллям, але несподівано спис уп'явся у щось невидиме, і на мить стало видно фрагмент якогось панцира, потім рух, мій спис відлетів, і чудовисько знову стало невидимим. Понамка кинулася туди, де тільки-но було видно панцир, але там вже було просто повітря.

– Чорт! Воно невидиме! – закричала Понамка і зі свистом почала рубати повітря з різних боків, щоб не підпустити чудовисько до себе. – Красю, спис!

Але замість того, щоб бігти за списом, я скотився на дно ярка.

– Красю? – здивувалася Понамка. Мабуть, вона подумала, що я злякався і спробував втекти. Я відчував погляд. Таке враження, що щось нависало над Понамкою.

– Зверху! – заверещав я. У Понамки була реакція боксерки, вона кинулася вниз і тим уникнула нищівного удару чудовиська, яке гупнуло по піску. Я став на коліна біля струмка на дні ярка, схопив повні жмені багна і прислухався, звідки на мене дивилися. Підхопився і кинув. Мокре багно полетіло, а потім лягнулося об щось, залишилося у повітрі! Пролунав рик чудовиська, я кидав ще і ще, і ось вже кілька плям мокрої глини літали у повітрі.

– Ах ти ж падло! – Понамка вдарила своїм списом, той відскочив від панцира, вона біла ще і ще, я кидав глину далі, чудовисько атакувало мене, я встиг тільки прикритися щитом, страшенний удар, я відлетів і впав у струмок. Мій щит було розтрощено, страшенно боліла рука. Я відчув погляд і зрозумів, що зараз чудовисько кинеться на мене. Намагався відповзти, але тільки борсався у струмку, не міг підвестися. Коли Понамка розбіглася і стрибнула у напрямку плям. Вдарилася об щось невидиме, наче зависла у повітрі, яке обхопила лівою рукою, а правою почала бити кинджалом. І тут пролунав рев чудовиська, яке вигнулося і струсило Понамку, наче ґедзя! Вона впала на пісок, а я побачив, що тепер до кількох плям глини додалися кілька кривавих. Рани, з яких текла кров, що залишалася на шкірі чудовиська і робила його видимим.

– Красю! – Понамка кинула мені свою шаблю, залишилася при списі, ним атакувала чудовисько, намагалася бити туди, де рани, бо там не було панцира. Я нарешті підвівся, схопив шаблю, чудовисько атакувало Понамку, вона сховалася за деревом. Удар, дерево аж захиталося, я побачив здерту кору. Понамка вдарила чудовисько списом, воно якимось вигнулося, удар, і спис зламався. У Понамки залишився лише щит та кинджал. Я кинувся вперед. Я не знав, як воно виглядало, але я здогадувався, що воно літало, бо ж не залишало слідів на землі. Якщо так, то в чудовиська мусили бути крила! Я навмання рубав шаблею, спочатку повітря, а потім шабля

наштовхнулася на щось і у повітрі почали залишатися шрами, з яких текла кров. Чудовисько заревіло, повернулося до мене, я встиг зробити йому кілька шрамів, а потім мене збив з ніг удар. Я знову гепнувся у струмок, встиг перевернутися на спину і виставив шаблю. Чудовисько атакувало, я закрив очі і подумав, що зараз загину. – Н-н-а! – заверещала Понамка, і несподівано я почув хрип, схожий на передсмертний, на якусь агонію. А потім на мене впало щось важке. Воно втиснуло мене у струмок, заганяло під воду, мені нічим було дихати, і я знепритомнів від жаху та безнадії.

Потім хтось почав плескати мене по щоках. Я відкрив очі, побачив Понамку.

– Живий! – зраділа вона. Я кивнув, а потім побачив поруч тушу величезного чудовиська. Воно було схоже на джмеля, тільки не комаха. Принаймні крила його були вкриті шкірою і паща велика, з іклами. – Ти бачиш, яку дичину ми завалили! – Понамка підбігла до туші і гепнула носакон. – Красю, та ми з тобою королі світу! Завалили невидиме чудовисько! Що? Ти змерз?

Понамка побачила, як мене знову почало трясти.

– Це струмок холодний, а ти там лежав, поки я тебе витягла. Спокійно, Красю, зараз зігрієшся. Давай викрутимо твій одяг.

Я крутив головою, що не треба. Бо тремтіння моє було від холоду смерті, а не від води. Я дивився на чудовисько, навіть зараз страшне та вбивче, і розумів, що нам надзвичайно пощастило, що ми змогли відбитися, змогли перемогти його. Випадковість!

– Слухай, Красю, а що у цієї падли рубати? – спитала Понамка. – Голова завелика, не хочу її тягати. Частина крила? Але воно якось не дуже вражає.

– Хв-в-в-віст, – прошепотів я і показав на кінчик хвоста, на якому був шип завбільшки з лікоть. Цим шипом чудовисько легко могло вбити. Принаймні легко розтрощило мій щит.

– Ага, хвіст це добре, – Понамка присіла біля хвоста. – Сюди б сокиру. Ну нічого, якось відріжу.

Вона повернулася до чудовиська, я дивився на неї, побачив її кинджал, що стирчав з шиї почвари.

– Й-й-й-як ти вл-л-л-лучила? – здивувався я.

– Та як, я ж трохи посиділа верхи, помацала його. Зрозуміла, що панцир закриває тіло, а потім йде шия. Ось дві рани, якраз там, де панцир закінчувався, то я цілила трохи вище. Мабуть, потрапила у якусь важливу артерію, бачиш, скільки крові, он аж струмок почервонів.

Понамка відрізала кинджалом шип з хвоста чудовиська. Віддала його мені.

– Ну все, Красю, пішли. Нам треба вполювати ще одну тварюку, і можна буде повертатися.

Я почав ще більше тремтіти.

– Чого ти?

– Наше везіння має колись закінчитися, – прошепотів я.

– Тут ти маєш рацію, треба нарешті використовувати наші вміння і перемагати завдяки ним, а не везінню. Давай, Красю, вставай. Ми з тобою круті чуваки, завалили он яке одоробло, ще й невидиме! Кому скажеш, то не повірять! Ну, ходімо, ходімо. Візьми мій щит, будеш мене прикривати.

Понамка примусила мене підвестися, віддала щит та кинджал, сама залишилася при списі та шаблі. Ми пішли далі. Мене хитало, ноги не тримали, я зчепив зуби, ледь плентався. Мені хотілося десь сховатися, залізи у нору чи під повалене дерево, заритися головою в опале листя і забути.

– Ох, Красю, як же тебе розібрало, – помітила Понамка. – Сідай.

Вона допомогла мені сісти, прикрила мою спину щитом, обняла.

– Поплач, хай тебе попустить.

І я заплакав, тремтів та плакав, притиснувшись до Понамки, засунувши голову їй під руку, наче курча під крило квочки. Понамка плескала мене по плечу.

– Поплач, поплач, ти заслужив поплакати, якби не ти, ми б ту тварюку невидиму не завалили. Це ж ти її якось помітив. Молодець.

Поплач.

Зненацька пролунав свист. Я не звернув на нього уваги, аж раптом у щит увігналася стріла. Понамка здивовано подивилася на неї, потім підхопила щит, прикрила ним і мене, і себе, ще стріла, ще. І ліс наповнився криками якихось істот.

– Лежи! – крикнула Понамка і повалила мене, накривши щитом. А сама кудись побігла. У щит вп'ялося ще кілька стріл, а потім вони летіли вже в іншому напрямку. Я визирнув з-за щита і побачив з десяток дивних створінь, яких вже бачив з літака. Одноногі, вкриті хутром, з луками. Вони стрибали серед дерев і стріляли з луків, цілилися у Понамку, яка тікала від них. Мабуть, намагалася відвести чудовиськ від мене. Я бачив, як стріли встромлялися у землю біля ніг Понамки, що кинулася у кущі. За нею полетіли чергові стріли. Вона закричала, мабуть, її поранили! Я підхопився і почув, як чудовиська радісно заверещали, пострибали до кущів. Відчув якийсь рух за спиною. Впав, стріла пролетіла зовсім поруч голови. Я побачив чудовисько у стрибку, яке саме напинало тятиву з черговою стрілою. Воно б убило мене. Я б не встиг навіть смикнутися, але несподівано інші чудовиська заверещали. Мій ворог відволікся, і стріла замість того, щоб потрапити мені в серце, вдарила у бік. Я закричав.

– Красю, тримайся! – це закричала Понамка. Жива!

Я побачив, що одноніг, не поціливши стрілою, вирішив просто затоптати мене. То я сіпнувся убік, і чудовисько своєю величезною лапою вдарило по піску, а не розтрощило мені груди, як планувало. Я увігнав кинджал йому в ногу, чудовисько заверещало, змогло ще відстрибнути, вирвавши з моїх рук кинджал, що увійшов у ногу наполовину. Чудовисько поклало на лук нову стрілу, навіть вистрелило, але стріла ледь долетіла до мене. І чудовисько впало. Своім ударом я зачепив якусь артерію, з неї фонтанувала кров. Я підхопився, щоб допомогти Понамці, хоч у мене не було зброї, коли побачив, що вона регоче, стоїть серед кількох вбитих одноногів, а їх одноплемінники тікають геть з переляканими криками.

– Понамко, як ти? – я кинувся до неї.

Побачив, що одне чудовисько наштрикнуло на спис. Ага, Понамка забігла у кущі і навмисно закричала, наче поранена, щоб одноноги не почали розстрілювати її з луків, а кинулися добивати. Вони кинулися, перший наштрикнувся на спис, аж зламав, один був пошматований шаблею, ось ще один і ще. Інші ж втекли, злякавшись такого ворога.

– Красю, ти весь у крові! – захвилювалася Понамка. Підбігла, задрала мою сорочку. – Ти поранений!

– Нічого страшного, подряпина.

– Треба зупинити кров. Зараз, – вона зрізала шаблею рукав моєї сорочки, порізала на смуги і замотала рану. – Так, тепер зберемо трофеї.

Вона відрубала голови всім п'яти вбитим одноногам. Я відвертався, щоб не бачити цього жаху. Понамка поклала голови у мішок, де вже був шип невидимого чудовиська. Повернула мені кинджал.

– Навіщо він, ми ж повертаємося? – скривився я, бо кинджал був у крові одноногів.

– Красю, в боксі мене навчили, що не можна розслаблятися до удару гонга, а краще почекати ще кілька секунд. То бери кинджал і будь готовий. А я ще і лук цих коників візьму, про всяк випадок.

Вона пішла з луком і кількома сагайдаками зі стрілами. Щит віддала мені, я ніс його разом з мішком кривавих трофеїв. Почули ще один тріумфальний крик когось із джур. Понамка озирнулася. Мабуть, трохи втратила орієнтацію.

– Почекай, я зараз, – сказала мені і полізла на дерево поруч. Стрибала по гілках, наче мавпа, і ось вже вона нагорі. Озиралася навколо, хотіла побачити пагорб, до якого нам треба було іти.

Я сів, притулився спиною до дерева і відчув, що дуже заморився. Скоріше б закінчувався цей дурнуватий день. Не хотів думати ані про справу, ані про те, як ми будемо вибиратися звідси. Просто впасти десь і спати. Я вперся спиною у дерево і сидів з закритими очима. Несподівано почув, як задзеленчала тятива лука.

– Красю, не спати! – закричала Понамка. Я підхопився і побачив, що до дерева бігли незвичайні істоти завбільшки з вівчарку, але будовою тіла схожі на гігантських мурах. Той, хто біг першим, впав зі стрілою у голові, але за ним бігли інші. – На дерево! – підказала мені Понамка. Я стрибнув, підтягнувся на гілках. Встиг, поки мурахи наблизилися. – Мішок! – закричала Понамка. – Я побачив, як мурахи розривають мішок своїми іклами. Якщо вони заберуть трофеї, нам доведеться знову іти за чудовиськами! Понамка вбила ще одного стрілою, а я стрибнув вниз і увігнав в одне з чудовиськ свій кинджал. Інші кинулися на мене, кусали, їх щелепи виривали з мене шматки м'яса, коли поруч впала Понамка і почала сікти нападників шаблею. Вони трохи відступили, вишикувалися навколо нас, ми притиснулися до дерева спинами.

– Понамко, лізь на дерево! Вони вб'ють нас внизу! – кричав я. Вирішив загинути, щоб врятувати її, бо вона врятувала мене, коли я вийшов на волю.

– Це ще подивимося, хто кого вб'є! – радісно закричала Понамка, розпалена битвою. Вона бачила те саме, що і я: півтора десятка роздратованих істот, що лупали на нас очима і ось-ось мали кинутися. У нас не було шансів врятуватися, Понамка це розуміла, просто вона любила битву і звикла не здаватися до останнього.

– На смерть! – з цими вигуками на галявину несподівано вибігло троє джур, що поверталися на пагорб зі здобиччю. Вони покидали мішки зі своїми трофеями і кинулися на істот. Ті, почувши крики, розвернулися.

– Н-н-а! – заверещала Понамка і вбила першого. Кілька гігантських мурах кинулися на неї, вона відбивалася, я допомагав, тим часом джури вже били списами, і ось ті мурахи, що залишилися, кинулися тікати врізнобіч. Джури вбили ще кількох. Потім Понамка з джурами відтинали їм голови. У мій мішок Понамка поклала чотири голови мурах, хоча вбила більше. Та не стала сперечатися. Бачив, як джури з захопленням дивилися на Понамку, всю у крові, збуджену

після битви. Мене вони не помічали, я для них був наче дерево чи кущ.

Разом ми пішли на пагорб. Там вже чекало двоє джур. Вони поклали свої мішки на землю і сиділи поруч. Ми теж сіли. Понамка з джурами, а я осторонь. До мене підійшли слуги, допомогли перев'язати рани від удару чудовиська, від стріли одноногів і від укусів гігантських мурах. А ще безліч синців та забоїв. Я отримав від кожного з чудовиськ. Тіло боліло, але я вмів терпіти біль. Страх, так, страх підкорював мене, а ось біль я навчився терпіти ще у колонії, де мене регулярно били, бо не вірили, що в мене дійсно немає ані заощаджень, ані квартири, ані багатих родичів, які згодні були заплатити за мій спокій.

Від болю легко втекти. Я почав роздивлятися, що робиться на пагорбі. Паничі сиділи окремо, лускали гарбузове насіння і тихо розмовляли. Джури сиділи біля мішків з трофеями трохи нижче, слуги вже зібралися на самому схилі. Всі тримали зброю при собі і оглядалися. Ось з лісу вийшов ще один джура. Потім ще один. Невдовзі Зубатий махнув рукою, і двоє голомозих потужно засурмили. Почекали ще трохи, аж нарешті з'явився один джура. Він помітно хитався, ледь ішов, але тягнув мішок зі здобиччю. Його почекали, потім всі поїхали до башти. Я подумав, що разом з нами до лісу пішло десять джур. Повернулося сім. То троє загинуло? І їх навіть не шукали. Тут були жорстокі порядки.

Я теліпався на своєму коні, більше схожому на віслюка, ледь з нього не падав, із заздрістю дивлячись, як впевнено інші слуги тримаються у сідлі. Коли під'їздили до фортеці, звідти запахло смаженим м'ясом. За частоколом я побачив, що на величезному рожні смажать цілого кабана. У фортеці був встановлений великий стіл, на якому стояв срібний посуд. Паничі на чолі з Набокою і Зубатим вишикувалися і чекали.

– Сей! – вказав Зубатий на пораненого джуру. Той ледь тримався на ногах, не міг вже нести мішок, то тягнув його. Важко нахилився, дістав голову гігантської мурахи.

– Мураха! – почув я шепіт слуг.

Джура поліз у мішок, довго порсався, нарешті двома руками витягнув голову ведмедя.

– О, ведмеслуг! – закивали слуги.

– Добре сіє! – кивнув Зубатий. – Лікуйте язви його!

Джуру підхопили слуги і віднесли у сторонку, почали з ними поратися. Зубатий покликав наступного джуру. Потім ще і ще. У джур здебільшого були голови гігантських мурах та волохатих лучників, одноногів. У одного ще була голова величезного змія, а у іншого якоїсь дивної істоти, схожої на людину, але з козячими рогами. Слуги казали, що то людокіз, чудовисько дрібне, але завзяте, що може на роги підняти.

– Яви, що поткала, – сказав Зубатий Понамці. Вона принесла мішок, найбільший серед усіх джур. Вивернула його на землю. Головам одноногів та мурах ніхто не здивувався, а ось шип невидимого чудовиська викликав зойк захоплення у натовпі слуг. Та видно, що й паничі були здивовані. Ярош кинувся до шипа, підняв його, уважно оглядів.

– Не могла си вабоїти невидимця! – крикнув Ярош і гнівно подивився на Понамку.

– Чи невидимець сам віддав їй гостряка? – посміхнувся Зубатий і узяв трофей. Потім передав іншим паничам. Вони теж роздивлялися, у захопленні кивали.

– Я і матиму джуру сього, – несподівано сказав Набока. – Коли сам вперше вийшов валчити чудовиськ, то теж споткав невидимця. Знак се, браття, подобно Господь наш Ісус Кривавий розказує нам, жеби не змилися ми.

– Твоя воля, – кивнув Зубатий. Ярош роздратовано подивився, але нічого не сказав. – На сакру! – наказав Зубатий.

Джури та Понамка вишикувалися перед дерев'яним стільцем.

– У славу Ісуса Кривавого! Господь-гетьман наш, іже єси на Січі Небесній! Та святиться імя твоє, да здариться царствіє твоє, да буде воля твоя, яко на небесі і на землі, по всіх краях! Сміливість серцям

нашим даждь нам днесь! І не оставі нам милість нашу, яко же і ми не попускаємо ворогам нашим! І не введи нас у страх, ізбаві нас от боягузництва! Амінь! – закричав Зубатий. Це був «Отче наш», але якийсь перероблений «Отче наш». Та всі його слухняно повторювали. Потім слуги почали бити у барабани і сурмити у сурми. Запалили смолоскипи. Пораненого джуру всадили на стілець, і один з паничів поголив йому голову гострим ножем. Залишив лише оселедець. Коли закінчив, то надрізав великий палець собі і джурі. Притиснулися пальцями. – Тепер ти кров'ю узятий з панством нашим лицарським, з Січчю Святою! – урочисто промовив Зубатий.

І дав колишньому джурі ім'я, яке тепер носитиме він, ставши паничем. Також вручав Зубатий велику шаблю і обладунки. Останньою голили Понамку. Можливо, їй і не хотілося позбавлятися свого волосся, але виду не подала. Її голив старий Набока, потім надрізав пальці, Понамка навіть не сіпнулася, терпляча була до болю. Помінялися кров'ю, Зубатий привітав Понамку у братстві, нарік її Набокою і вручив зброю. А потім наказав святкувати. Паничі всілися за стіл. Їм подавали паляниці з колесо воза розміром та печену свинину величезними шматками.

Я хотів піти прислужувати за столом моїй панні Понамці, але слуги мене зупинили. Відвели у бік, щоб поголити голову.

– Може, не треба? – спитав я, бо на черепі в мене були страшні шрами, ще з часів колонії.

– Треба. З волоссям розкудланим ходить тільки бидло, а ти тепер слуга еси!

Швидко поголили і всадили за свій стіл, що стояв осторонь від столу паничів і від столу джур. Слуги їли гречану кашу і смажену курку. Запивали брагою. Я потроху їв, майже не пив. Зараз би міцного чаю, але про нього тут могли і не знати.

– А яко звияжили невидимця ви? – спитав один з слуг, і всі подивилися на мене, бо всім було цікаво.

– То моя панна Понамка, – сказав я.

– Вона тепер єси пан Набока, іменуй її так. Яко ви валчили невидимця?

– Моя панна відчула його. Вона вміє відчувати небезпеку. Вона поранила чудовисько, кров почала текти з рани і робити його видимим. Тоді моя панна вбила його.

– Вона звитяжна?

– Вона дуже смілива!

– Де шаблі навчилася, їж тако валчить барзо?

– Вона з дитинства зброю з рук не випускала.

Я відповідав коротко і, мабуть, не дуже цікаво, то питання до мене швидко закінчилися, слуги далі їли та пили, але поводитися тихо, не дозволяли собі галасувати. Побачив, що Понамка вражала паничів своїм апетитом, коли з'їдала черговий шмендель м'яса завбільшки з дві долоні. І просила ще. Ярош підливав їй до чарки. Мабуть, самогону, думав підпоїти, але він не знав, скільки могла випити Понамка.

Потім паничі почали співати. Дивні пісні, яких я ніколи не чув. Про полювання Ісуса Кривавого, який мчить на небесному коні і стинає голови чортам та іншим своїм ворогам. Паничі, коли співали приспів, то підвелися і почали бити ребром долоні себе по чолу. Спочатку долонь вертикально, посередині обличчя, через ніс, а потім горизонтально, на рівні брів. Наче хрести вибивали у себе на обличчі. Всі як один, і Понамка повторювала за ними. Потім ще співали про панича, славного козака, який бився з сімома чудовиськами і всіх переміг. А ще пісню про рабів у одностроях, які хотіли знищити Січ, але відступили перед затятістю паничів і силою Ісуса Кривавого.

Бражка мене вже почала розбирати, і далі я погано пам'ятав. Ледь не заснув, коли Зубатий сказав паничам розходитися спати.

– Завтра, браття, поїдемо на кордон, коби старого Набоку у виїзд провжджати! Мусимо бути не з похмілля, з поваги до брата нашого.

Після цього паничі пішли до башти, де ночували на другому поверсі. Слуги все швидко прибрали, виставили охорону і теж пішли

спати. Мені сказали, щоб готувався чатувати під ранок. Відвели на сінник, де я швиденько заснув. Дякувати Богові, вночі зовсім нічого не наснилося, то не довелося переживати страшні пригоди минулого дня.

Розділ 5

На Січі

Мене розбудили, коли ще не почало світати. Один зі слуг відвів мене на невеличку башту, що стирчала над частоколом. Дав мені кинджал.

– Спати не можна. Хто на варті засне, той страчений буде. Коли узреш щось, то криком сповіщай. Хто крикне дарма, той страчений буде. Зброю бережи. Хто зброю ронить, той страчений буде. Як приступить хто, то спитай приказок. Сього дня він «Слава Набоці!», на честь панича славного, що виїхати збирається. Хто приказок забуде чи переплутає, той страчений буде.

Слуга пішов, а я тільки головою покрутив, як тут легко зі стратами. Потер руки. Надворі було прохолодно, а я в одній сорочці, що дали слуги, бо моя була драна і в плямах крові. Торкнувся до ран. Наче загоювалися. На мені завжди добре загоювалося. Згадав, як нас побили у колонії. Всю камеру, просто так, охорона святкувала чийсь день народження, надуддилися і забажали розваг. А чим погана розвага – побити зеків? Вигнали нас до свиноферми і почали втоптувати у гній. Там і залишили, у багні та калюжах крові. Тоді у більшості в рани потрапила інфекція, тіла гнили та смерділи. А на мені все зажило майже без наслідків.

Вдивлявся у темряву. Нічого не було видно. Особливо не визирався, щоб не наразитися на стрілу, чи що тут із темряви вилітає? Відчув якийсь рух позаду. Вихопив кинджал.

– Приказок! – спитав, хоч нікого не бачив.

– Слава Набоці, – з темряви вийшов джура. Ще з шапкою волосся, при невеличкій шаблі.

Несподівано вдарив мене у живіт. Я зігнувся зі стогоном.

– Як ся поводиш, смерде!

У колонії мене назавжди навчили швидко виконувати накази керівництва. Я через силу витягнувся.

– Пане джуро, нічого підозрілого не помічено! – я не знав, як тут треба доповідати, але подумав, що неволя вона усюди неволя.

Джура задоволено засопів.

– Оно краще.

Зник у темряві. Мабуть, пішов перевіряти інших. Я ж дивився у ніч. Волів би думати, як вибратися звідси, але я ж не знав, що буде вдень, то про що там думати. Доведеться трохи затриматися тут, обдивитися що і як, а потім Понамка щось вигідає. Щоб знову не думати, навіщо ми влізли у цю справу, почав робити вправи з диханням. Вони завжди заспокоювали. Залюбки б постояв на голові, але це могло бути як неналежне несіння служби. То просто дихав. Спати не хотілося, я ж звук прокидатися рано. Потроху башта і будівлі навколо неї наповнювалися життям. Спочатку забігали слуги, потім джури, нарешті вийшли й паничі. Понамка з поголеною головою і довгим білявим оселедцем виглядала дивно, але видно було, що вже добре пристосувалася до нового життя.

Мене змінили, якраз почався сніданок. Паничам подали білий хліб зі свининою, глечики з пивом та тертий хрін, слугам – кашу і залишки курятини. Всі швидко поїли, і слуги почали підводити паничам коней. Я підвів коня Понамці.

– Ну як ти? – спитала вона мене тихенько, бо ж паничі зі слугами не розмовляли, тільки наказували.

– Добре, дякую. Куди їдемо?

– Подивимося.

Паничі сіли на коней, слуги на мулів, це суміш віслюка та кобили, менша за коней. Загін виїхав у тому ж напрямку, що і вчора. Зупинилися на пагорбі. Паничі зійшли з коней, почали підходити до Набоки і обійматися з ним.

– Бувай, брате. Най тобі Ісус Кривавий поратовує! Най тебе коні смерті до Січі Небесної доправлять! Де поткають тя брати наші, –

казали тихенько і зітхали. Сам Набока був серйозний, аж урочистий. Останньою обіймався з Понамкою.

– То це ти тепер, брате, за мене Січ преславну шаблею будеш боронити. Не зганьби ім'я моє, жеби у Січі Небесній не знав я, а тільки контентувався з подвигів твоїх, – строго сказав старий.

– Присягаюся, брате, – кивнула Понамка.

Обійняв її Набока, сів на коня, махнув паничам і поїхав у бік лісу з однією лише шаблею.

– Куди це він? – спитав у слуг. Ті пояснили, що коли панич постаріє чи захворіє, що вже не має надії на одужання, то вирушає у виїзд. До лісів з чудовиськам, де гине у битві, бо лише така смерть прийнятна для панича. – А що з Набокою, такий же міцний дядько? – здивувався я. Так, Набока був у віці, але виглядав цілком здоровим.

– На очі панич заматитивси. Одне око згола не виділо, і друге здрайтити стало. То вирішив виїхати, поки зовсім не осліп, бо ж панич мусить смерті в очі подивитися, аби душу свою упокоїти.

Один з паничів, посвячених учора разом з Понамкою, озирнувся, і слуги перелякано замовкли. У тиші дивилися, як їхав собі Набока до лісу. Не поспішав, але й час не тягнув. Ось заїхав у перші кущі і зник за ними. Ще чекали. Десь з півгодини. Коли почувся крик страшний, а за ним рик чудовиська. Зубатий махнув рукою, і зірвалися з місця паничі, що вже давно сиділи верхи. За ними і слуги. Калатало мене на тому мулі, ледь не впав з нього. Але до лісу доїхав. Перед ним коней залишили, вишикувалися ланцюгом і пішли лісом. Паничі шаблі дістали, слуги кинджали. Може б, і довго шукали, коли почули стогін. Побігли. Побачили на галявині спочатку вбитого коня Набоки, потім чудовисько страшне, схоже водночас і на черепаху, і на рака, і на жука, величезне, з великий віз розміром. Борсалось на землі, бо лапи відсічені поруч валялися. А онде і сам Набока, у крові весь. Страшний удар чудовиська навіть сталеві обладунки пробив, розпорів живіт. Щось хрипів Набока, плювався кров'ю. Підійшов до нього Зубатий, заніс шаблю.

– Нехай у Січі Небесній, у Батька нашого, отамана Ісуса Кривавого, буде тобі битність преславна, брате Набоко! – сказав і увігнав шаблю в горлянку. Набока у цей час дивився, очей не відводив і аж посміхнувся перед смертю.

Схилилися паничі перед тілом його, а слуги всі стали на коліна. Постояли в тиші. Потім Зубатий зняв з шиї Набоки щось, передав Понамці.

– Ти нині Набока єси, ти і носи, – сказав Зубатий. – Ронд зняти і риштунок, віддати господарю новому!

Передав він Понамці хрестик на мотузці, який вона слухняно одягла. Паничі зняли зі старого Набоки обладунки, забрали шаблю, повантажили на ноші і понесли з лісу. Застукотіли сокири, які дехто зі слуг узяв. Рубали сухі дерева. Біля лісу наклали цілий курган з дров, зверху тіло Набоки поклали, сідло та вуздечку з коня його вірного.

– Брате Набоко, нехай вандрування твоє на Січ Небесну буде легким, нехай чекає тебе небесне товариство козацьке! – сказав Зубатий і підпалив дрова смолоскипом, який йому подав слуга.

Вогонь швидко пострибав сухими гілками. Паничи стояли, нахиливши голову, слуги – на колінах. Величезне багаття загорілося і з'їло старого козака без залишку. Коли догоріло все, то розкидали попіл, сіли на коней і поїхали назад до башти.

Там вже чекав обід. Паничів – свій, джур – свій, а слуг – свій. Їли у мовчанці, ніхто і слова не сказав, не всміхнувся. Так розумів, що шанували пам'ять Набоки. Я підносив Понамці шматки свинини, які вона щедро мастила тертим хрінном і їла з такою жадібністю, що інші паничі тільки головами крутили.

– Ти, Набоко, зобаєш так само барзо, яко валчиш! – сказав уже після обіду Зубатий. Потім він подякував Ісусу Кривавому за м'ясо і до м'яса.

Я крутився біля Понамки, хотів спитати, що далі робити будемо, але не наважився, бо інші паничі поруч були. Сиділи, копирсалися у зубах. Зубатий пішов в башту, невдовзі повернувся і сказав Понамці:

– Брате Набоко, бери слугу свого та вандруй до куреня Мухи. Брат Непийпиво, писар січовий, обачити тебе бажає. З тобою поїде брат Дубогриз, що паничем наворочується до рідного куреня. Зараз же їдьте.

Кивнув Дубогриз, він убив мурашу і ведмеслуга, коли на чудовиськ полювали, кивнула і Понамка.

– Чого всує стоїш, велце готуйся! – штовхнули мене.

Побіг я готувати коня Понамці, потім прив'язував до свого мула їжу та речі старого Набоки, які тепер належали Понамці. Зовсім небагато речей. Жупан, кожух, накидка від дощу, пара чобіт, люлька та невеличка замкнена скринька. Все поклав у мішки, міцно прив'язав і став чекати. Невдовзі вирушили. Понамка з Дубогризом їхали попереду, як то паничам і личить, а я позаду з молодим слугою Дубогриза, Федькою. Я вже помітив, що всіх слуг, незалежно від віку, звали ось так, то Федькою, то Ваською, то Сашкою. Мене назвали Краською, коли голову голили.

– Далеко їхати? – спитав супутника.

– День цілий, – тихо відповів Федька.

– А той курінь Мухи великий?

– Яко і інші.

– А хто такий Непийпиво?

– Писар січовий.

– А як він міг дізнатися про панну мою, що побачити її схотів?

– Паничі все ведають, – Федька закивав.

Від башти ми довго їхали полем, точніше степом, бо видно було, що ніколи він не орався. Цілик. Потім почали траплятися невеличкі гайочки. Їхати мовчки було нудно, та й цікаво мені було, що тут і як.

– В тебе родина є? – спитав у Федьки.

– Себто? – не зрозумів він.

– Ну, дружина в тебе є?

– Хто се?

– Ну, жінка, з якою ти живеш.

– А з ким розкажуть, з тою і жию.

- А батьки в тебе є? – далі я цікавився.
- Хто?
- Батьки.
- Се як? – спитав він, а я подивився, чи не знущається. Та наче ні.
- Ну от хто тебе народив?
- Та слуга якась.
- Ти не знаєш яка?
- Не знаю. Коли слуга народить, то немовля при ній на два роки лишають. А потім забирають до іншого куреня. Там він зростає, а где вже до служби годний, тоді в інший курінь його ставлять. Ти довго паничу своєму прислужаєш?
- Та вже чотири роки, – сказав я, бо приблизно стільки працював у детективній агенції «Хаос».
- А до пана Набоки кому голдував?
- Та нікому.
- Курінним слугою був?
- Це як? – не зрозумів я.
- Ми з тобою єси слуги паничеві. А є ще курінні слуги, які всьому куреню одразу прислужаються.
- А, ну десь так. А хто ще є у курені? Ось паничі, слуги, джури.
- Ще є бидло, раби підвальні та раби земляні.
- Як це?
- Побачиш.
- Добре. А багато тут куренів, у Січі?
- Багацько.
- Скільки?
- Та хтозна, – Федька цей мало що знав. Тупуватий, чи що?
- Ну от пальців двох рук вистачить? – спитав у нього. Він почав загинати пальці, рахував подумки, пальці на обох руках швидко закінчилися.
- Не вистачить.
- Тобто більше десяти?

– Я рахувати нігди добре не вмів, – чесно сказав Федька. – Паничі бидло рахують, а нам теє без надобності, нам прислужатися треба.

– Зрозуміло. А ти кому до Дубогриза служив?

– Паничу Білану.

– І чого перестав?

– Бо ж розсакрили його.

– Як це? – здивувався я.

– Був панич, а став бидлом.

– І хто таке зробити міг?

– Суд Січовий.

– І за що?

– Так сказали, що підкоривси він золоту чужинському, угряз у речах рабських, через які збродню готував супроч панства січового, жеби віддати Січ на жакування та вабойство чужинцям нечестивим.

– Це кому?

– Іже сюди прилітали.

– Прилітали?

– На птахах залізних, що гиркають, наче грім. Білан їх усрітав на Заставі, гендлював і у збродню впав, супроч панства січового звйонск замислив.

– Де це, Застава?

– На ріці.

– І чим гендлював Білан?

– Бидлом. Чужинці охоче рабів купували, дивилися, жеби молодий був та здоровий.

– А для чого їм раби?

– Не відаю те. Може, до роботи ставили, бидло ж.

Аж цікаво мені стало, що то за чужинці до Білана прилітали і для чого їм раби.

– Ті чужинці, вони люди були чи чудовиська якісь? – спитав у Федька про всяк випадок, бо ж краї дивні.

– Люди. Тільки увібрані інакше, у таких шатах, яких на Січі немає.

– А чим вони розплачувалися?

– Скрині дерев'яні та залізні везли.

– А що у скринях було?

– Про теє слuzі вєдати не треба.

– І чому вирішили судити Білана?

– Деякі паничі шемрати почали, що одна біда від чужинців тих. Зібрано було Суд Січовий і феровано птах залізних не пускати, а яко прилетять, то зліцели джурам списи кидати, землю перекопати, де сідали вони, жеби летіли геть з Січі. А Білан з тим не зезволився, панство не послухав, вcпиратися чужинцям не став, птахи залізні далі таємно літали. Тільки ж на Січі не сховатиси. Довідалося панство, і викликаний був Білан на Суд Січовий. Тама гомоніли довго. Казали йому паничі, що про Січ не дбає, що отруїти її замислив чужинською бридотою, бо зробили його чужинці грошовим за датки щедрі. А Білана злість узяла, вcпиратися почав, вимірався, що аби торгувала Січ і не стереглася чужинців, мала б з того зиск та користь. До панства благородного удався, жеби дозволили птахів залізних попускати.

Конец ознакомительного фрагмента.

Текст предоставлен ООО «ЛитРес».

Прочитайте эту книгу целиком, [купив полную легальную версию](#) на ЛитРес.

Безопасно оплатить книгу можно банковской картой Visa, MasterCard, Maestro, со счета мобильного телефона, с платежного терминала, в салоне МТС или Связной, через PayPal, WebMoney, Яндекс.Деньги, QIWI Кошелек, бонусными картами или другим удобным Вам способом.

Стрімко, легко, захопливо! Владислав Івченко кидає історії художній виклик.
Павло Вольвач, письменник, журналіст

Владислав Івченко

ХИМЕРИ
ДИКОГО ПОЛЯ

Січові козаки, геймер та неопізнаний літальний дракон

КОМУ
НАМІСНИК
ДІСЛАВІНІЯ

